

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA-ATASKAITA DĖL GALIMAI PAŽEISTŲ X TEISIŲ IR DĖL ŽMOGAUS TEISIŲ UŽTIKRINIMO LIETUVOS KRIMINALINĖS POLICIJOS BIURE

2021-08-19

Nr. 4D-2021/1-160/NKP-2021/1-1

Vilnius

BENDRA INFORMACIJA

1. Seimo kontrolieriai gina žmogaus teisę į gerąjį viešąjį administravimą, užtikrinanti žmogaus teises ir laisves, prižiūri, ar valdžios įstaigos vykdo pareigą tinkamai tarnauti žmonėms vykdo nacionalinę kankinimų prevenciją laisvės apribojimo vietose pagal Konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą (Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių (toliau vadinama ir – Įstatymas) įstatymo 3 straipsnio 1, 3 dalys).

Siekdami Įstatyme nustatytų tikslų, Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje (Įstatymo 12 straipsnio 1 dalis).

Įgyvendinami nacionalinę kankinimų prevenciją, Seimo kontrolieriai turi teisę pavesti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigos (toliau vadinama ir – Įstaiga) valstybės tarnautojams ir kitiems darbuotojams gauti visą informaciją apie elgesį su asmenimis, kurių laisvė apribota, apie jų laikymo sąlygas, taip pat apie tokių asmenų skaičių, apie laisvės apribojimo vietų skaičių ir jų buvimo vietą; nuolat tikrinti, kaip laisvės apribojimo vietose elgiamasi su asmenimis, kurių laisvė apribota, patekti į visas laisvės apribojimo vietas ir visas jose esančias patalpas, susipažinti su jų įrengimu ir infrastruktūra; apklausti be liudininkų asmenis, kurių laisvė apribota, taip pat bet kokius kitus asmenis, kurie galėtų suteikti reikiamos informacijos (Įstatymo 19¹ straipsnio 4 dalies 1–4 ir 9 punktai).

Gavęs X advokato Y skundą, Seimo kontrolierius priėmė sprendimą nagrinėti skunde nurodytas aplinkybes bei atlikti tyrimą dėl žmogaus teisių užtikrinimo Lietuvos kriminalinės policijos biure, kiek tai susiję su skundo aplinkybėmis.

Seimo kontrolieriaus, Įstaigos vadovo 2021 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. 11eP-2 ir 2021 m. balandžio 13 d. įsakymu Nr. 11Ep-3 Seimo kontrolierių įstaigos Žmogaus teisių biuro vedėjui Vytautui Valentinavičiui, patarėjai Aurelijai Baltikauskaitei bei Seimo kontrolieriaus vyresniajai patarėjai Linai Baronaitienei ir Seimo kontrolieriaus patarėjai Viktorijai Liubinskienei buvo pavesta atlikti skundo aplinkybių tyrimą vietoje ir kankinimų stebėseną Lietuvos kriminalinės policijos biuro patalpose (Saltoniškių g. 19, Vilnius).

SKUNDO ESMĖ

2. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) advokato Y (toliau vadinama ir – advokatas) skundą dėl Pareiškėjo teisių pažeidimų, susijusių su Lietuvos policijos antiteroristinių operacijų rinktinės „Aras“ (toliau vadinama ir – rinktinė „Aras“, „Aras“) pareigūnų veiksmais (neveikimu), galimai prieš Pareiškėją panaudojant perteklinę fizinę prievartą, Lietuvos kriminalinės policijos biuro (toliau vadinama ir – LKPB) ir Kalėjimo departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – Kalėjimų departamentas, KD) pareigūnų veiksmais (neveikimu), galimai neteisėtai ir nepagrįstai atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus, ir LKPB pareigūnų veiksmais (neveikimu), galimai neužtikrinant tinkamo Pareiškėjo maitinimo (toliau vadinama ir – skundas).

3. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

3.1. „Lietuvos kriminalinės policijos biuro Sunkaus ir organizuoto nusikalstamumo tyrimo (toliau tekste – LKPB SIONT) 2-osios valdybos pareigūnai atlieka ikiteisminį tyrimą Nr. 01-2-00043-20 (toliau tekste – ikiteisminis tyrimas), kuriame X yra apkaltintas padaręs tariamą nusikalstamą veiką“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

3.2. „Atliekant ikiteisminį tyrimą, X 2021 m. sausio 26 d. buvo sulaikytas. Jį sulaikė LKPB SIONT 2-osios valdybos pareigūnai [...] pasitelkę Lietuvos policijos antiteroristinių operacijų rinktinės „Aras“ [...] pareigūnus. [...]. Sulaikant, laikant nelaisvėje kratų metu ir vežant iš kratų vietų į LKPB SIONT tarnybines patalpas „Aras“ pareigūnai prieš X naudojo bereikalingą, aiškiai perteklinį ir nepateisinamą fizinį smurtą [...], žemino X ir iš jo tyčiojosi: [...]. [...] visą šį prieš X „Aras“ naudojamą fizinį smurtą stebėjo ir kratose dalyvavę LKPB SIONT 2-osios valdybos pareigūnai [...], tačiau nė vienas jų nenutraukė šių nuolat naudojamo fizinio smurto veiksmų“;

3.3. „Atvežtas LKPB SIONT tarnybines patalpas 2021 m. sausio 26 d. vykusios apklausos metu X oficialiai informavo jį apklaususią LKPB SIONT 2-osios valdybos 4-ojo skyriaus tyrėją [...] apie tai, kad [...] jį vežę „Aras“ pareigūnai naudojo prieš sulaikytą X fizinį smurtą bei garbę ir orumą žeminančius veiksmus. [...]. Į LKPB SIONT tarnybines patalpas buvo iškviesta ir Greitoji medicinos pagalba. Ši informacija yra fiksuota ir X apklausos protokole. [...]“;

3.4. „Kaip minėta, apie „Aras“ pareigūnų panaudotą fizinį smurtą X nurodė ir oficialios apklausos metu. Tas yra fiksuota X apklausos protokole, kuris, tikėtina, yra įkeltas į Informacinę baudžiamojo proceso sistemą. Šios aplinkybės leidžia manyti, jog apie tai, kad prieš sulaikytą X „Aras“ pareigūnai naudojo fizinį smurtą bei garbę ir orumą žeminančius veiksmus, galimai žinojo ir ikiteisminį tyrimą organizuojantis prokuroras“;

3.5. „Jau minėta, kad 2021 m. sausio 26 d. apie 16 val. X, būdamas sulaikytas, buvo pristatytas į apklausą LKPB SIONT tarnybinėse patalpose. [...]. Apklausa ir su ja tiesiogiai susiję kiti veiksmai truko iki 18 val. 15 ar 30 min. Šios apklausos metu dalyvavo X gynėjas. Kai buvo baigta X apklausa ir iš LKPB SIONT tarnybinių patalpų išvyko X gynėjas, LKPB SIONT pareigūnai [...] vėl ėmėsi apklausinėti sulaikytą X, tik šį kartą atėmę iš X bet kokias „gynybos teises“ [...]. [...] X iš LKPB SIONT tarnybinių patalpų į Vilniaus apskrities VPK LKPB SIONT pareigūnai išvežė tik apie 2 val. nakties“;

3.6. 2021 m. sausio 26 d. Pareiškėjui nebuvo užtikrintas tinkamas maitinimas;

3.7. „Į LKPB SIONT tarnybines patalpas X buvo atvežtas 2021 m. vasario 1 d. apie 12.30 val. LKPB SIONT [...] vyriausioji tyrėja [...] ėmė X dokumentus, patvirtinančius jo nuosavybės teisės apribojimą. Šis veiksmas ir su juo tiesiogiai susiję kiti veiksmai tetruko ne daugiau nei 30 minučių. Atliekant šį veiksmap dalyvavo X gynėjas. Kai buvo baigtas X supažindinimas su nuosavybės teisės apribojimą pateisinančiais dokumentais ir iš LKPB SIONT tarnybinių patalpų išvyko X gynėjas, LKPB SIONT pareigūnai vėl ėmėsi „tradicinės praktikos“ – apklausinėti sulaikytą X, atėmus iš jo bet kokias „gynybos teises“ [...] į šį X apklausinėjimą kartu su LKPB SIONT pareigūnais įsijungė kiti

asmenys [...]. Iš LKPB SIONT tarnybinių patalpų į Vilniaus pataisos namus LKPB SIONT pareigūnai X išvežė tik apie 16 val.“

4. Pareiškėjas ir jo advokatas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Seimo kontrolierius 2021 m. vasario 18 d. raštu Nr. 4D-2021/1-160/3D-466 kreipėsi į LKPB, prašydamas paaiškinti skunde nurodytas aplinkybes. 2021 m. kovo 18 d. Seimo kontrolierius gavo LKPB 2021 m. kovo 17 d. raštą Nr. 38-S-2339.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

5.1. „2021-01-26 buvo vykdoma tarptautinė policijos operacija - asmenų sulaikymai, kratos vienu metu pagal iš anksto suderintą planą - Ispanijoje, Lenkijoje ir keliuose Lietuvos miestuose. Minėtos dienos 6.34 val. [...] Vilniuje, Lietuvos policijos antiteroristinių operacijų rinktinės „Aras“ [...] pareigūnų buvo sulaikytas įtariamasis X“;

5.2. „Sulaikant įtariamąjį [...], rinktinės „Aras“ pareigūnai, veikdami teisės aktų nustatyta tvarka, panaudojo kovinius imtynių veiksmus ir specialiąsias priemones - antrankius. [...]. Atliekant procesinės prievartos veiksmą - asmens sulaikymą - fizinė jėga buvo naudota tiek, kiek tai buvo būtina proceso veiksmo trukdžiams pašalinti, būtent: vadovaujantis Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 11 straipsnyje įtvirtintu proporcingumo principu. [...]. Jokia perteklinė fizinė ar psichinė jėga sulaikant X nebuvo naudojama. X sulaikymas buvo fiksuojamas filmuojant mobiliąja vaizdo stebėjimo priemone (angl. *Bodycam*), pritvirtinta prie LKPB pareigūno neperšauamosios liemenės“;

5.3. „Ikiteisminio tyrimo metu surinkus duomenis, buvo nustatyta, kad X savo vardu turi registruotus tris šaunamuosius ginklus, kuriuos, tikėtina, gali nešioti (laikyti) su savimi, taip pat tyrimo metu buvo nustatyta, kad X yra buvęs policijos pareigūnas, dirbęs patruliu, išmano kovinius imtynių veiksmus, įtariamą labai sunkios nusikalstamos veikos padarymu, todėl buvo imtasi kuo didesnių saugumo priemonių. [...]. Įvertinus turimą informaciją, X sulaikymo operacijai iš anksto buvo pasitelkti rinktinės „Aras“ pareigūnai, kurie, įvertinę turimą informaciją ir siekdami apsaugoti save ir aplinkinius, pasirinko tinkamiausią metodiką sulaikyti asmenį, norėdami išvengti galimų sunkių padarinių. Prieš sulaikant X, rinktinės „Aras“ pareigūnai sušuko: „Policija. Gult ant žemės“. Kadangi sulaikomas asmuo iš karto nevykdė reikalavimo gultis ant žemės, siekiant eliminuoti bet kokią galimybę pasipriešinti, išvengti policijos sulaikymo, ryšio ar kitomis priemonėmis įspėti (perspėti) bendrininkus apie jo sulaikymą ir tokiu būdu išvengti sulaikymui ir tyrimui reikšmingų objektų, įrodymų sunaikinimo ir nepakenkti ikiteisminio tyrimo sėkmei, X buvo paguldytas ant žemės ir jam buvo uždėti antrankiai. Po to sulaikytas asmuo buvo apieškotas ir nuvestas į tarnybinių automobilį. Policijos ir rinktinės „Aras“ pareigūnai buvo su skiriamaisiais policijos ženklais. X buvo įspėtas, kad yra sulaikomas. Sulaikant X buvo panaudoti koviniai imtynių veiksmai ir specialiosios priemonės – antrankiai“;

5.4. „Sulaikius X ir jį konvojuojant (pervežant), jis nesipriešino pareigūnams, vykdė jų teisėtus reikalavimus, nesiekė savęs sužaloti, nekėlė grėsmės kitiems asmenims, nesiekė padaryti ir nepadarė žalos valstybės ar kitų asmenų nuosavybei“;

5.5. „Sulaikymo operacija buvo filmuojama, pervežant filmuojama nebuvo“;

5.6. „Po X sulaikymo buvo atliekami procesiniai veiksmai - kratos – [...]. Jokių akivaizdžių X sužalojimų nebuvo matoma, [...]. [...] per įtariamojo apklausą X nurodė, kad per 2021-01-26 vykusį jo sulaikymą ir atliekant procesinius veiksmus rinktinės „Aras“ pareigūnai su juo elgėsi nepagarbiai, naudojo smurtą. Įtariamojo X sulaikyme ir kituose procesiniuose veiksmuose dalyvavęs LKPB SONT 2-osios valdybos 1-ojo skyriaus vyriausiasis tyrėjas 2021-01-26 tarnybiniame pranešime nurodė, kad

X sulaikymo operacijai pasitelkti rinktinės „Aras“ pareigūnai, panaudoję kovinius imtynių veiksmus ir specialiąsias priemones - antrankius, sulaikė X. Sulaikant X jokia perteklinė fizinė prievarta nebuvo naudojama. Įvertinus ikiteisminio tyrimo metu surinktą medžiagą, per įtariamojo X apklausą išsakyti skundai dėl nepagarbaus elgesio ir naudoto smurto vertintini kaip neatitinkantys tikrovės ir kaip gynybinė taktika, todėl jokių veiksmų nesiimta. Tačiau atsižvelgiant į X išsakytus nusiskundimus dėl sveikatos jam buvo sudaryta galimybė gauti medicininę pagalbą - 2021-01-26 16.55 val. iškviesta greitoji medicinos pagalba. Greitosios medicinos pagalbos kvietimo kortelėje nurodyta preliminari diagnozė: nugaros apatinės dalies ir dubens sumušimas. Policijos departamento Imuniteto valdybos Korupcijos tyrimų skyriuje buvo atliktas aplinkybių patikslinimas medžiagoje Nr. M-1-01-07979-21 dėl gauto advokato Y prašymo (reg. 2021-02-09 Nr. 5-G-1464) ir 2021-03-01 priimtas nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą“;

5.7. „Po įtariamojo sulaikymo jam dalyvaujant buvo atliekami procesiniai veiksmai - kratos. Paskutinė krata [...] baigta 15.28 val., po to atliekant minėtus veiksmus dalyvavę asmenys vyko į LKPB patalpas. X 2021-01-26 į LKPB tarnybines patalpas, esančias Saltoniškių g. 19, Vilniuje, rinktinės „Aras“ pareigūnų buvo pristatytas apie 16.15 val. Asmens laikino sulaikymo protokole užfiksuotas faktinis X sulaikymo laikas 06.34 val., protokolo pildymo laikas atvykus į įstaigą 16.17 val.“;

5.8. „Po X sulaikymo ir pervežimo į LKPB tarnybines patalpas įtariamojo X apklausa dalyvaujant advokatui buvo pradėta 2021-01-26 17.53 val., baigta 18.05 val. Įtariamasis [...], atlikus [...] nurodytus veiksmus, į Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato areštinę buvo pristatytas 2021-01-27 02.14 val.“;

5.9. „2021-01-26 Vilniaus apygardos prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo vyriausiojo prokuroro pavedimu LKPB pareigūnams yra leista su įtariamaisiais, taip pat ir su X ikiteisminio tyrimo byloje [...] atlikti kriminalinės žvalgybos veiksmus. Po procesinio veiksmo - įtariamojo apklausos - su X buvo atliekami kriminalinės žvalgybos veiksmai, nepažeidžiant BPK 44 straipsnyje numatytų pagrindų“;

5.10. „Tiesioginio teisinio reglamentavimo, kuris numatytų BPK 140 straipsnio nustatyta tvarka laikinai sulaikytų asmenų, su kuriais yra atliekami procesiniai ikiteisminio tyrimo ar kriminalinės žvalgybos veiksmai, kol sulaikytas asmuo nėra pristatytas į laikinąjį sulaikymą vykdančią instituciją, [reng. past. cituojamame rašte praleista frazė „maitinimo tvarką“] nėra. Todėl laikinai sulaikytų asmenų maitinimas atliekant procesinius ar kriminalinės žvalgybos veiksmus pagal analogiją yra vykdomas atsižvelgiant į Teritorinių policijos įstaigų areštinių vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2017 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. 1V-247 „Dėl Teritorinių policijos įstaigų areštinių vidaus tvarkos taisyklių patvirtinimo“, ir Instrukcijos [reng. past. Darbo su į policijos įstaigą pristatytais asmenimis organizavimo instrukcija, patvirtinta Lietuvos policijos generalinio komisaro 2020 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. 5-V-359] nuostatas. Sulaikytam asmeniui buvo siūloma pavalgyti, taip pat karštųjų ir šaltųjų gėrimų. Atliekant proceso ir kriminalinės žvalgybos veiksmus su X 2021 m. sausio 26-27 d. LKPB tarnybinėse patalpose X buvo siūloma maisto, karštųjų gėrimų ir vandens. Maitinimo X atsisakė, jis gėrė vandenį ir karštuosius gėrimus (kavą, arbatą)“;

5.11. „X 2021 m. vasario 1 d. į LKPB tarnybines patalpas buvo pristatytas apie 12.10 val. 2021-02-01 įtariamajam X buvo įteiktas 2021-01-29 Vilniaus apygardos prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo skyriaus prokuroro M. Š. [Seimo kontrolieriui asmens vardas ir pavardė yra žinomi] nutarimas skirti laikiną nuosavybės teisės apribojimą bei iki 12.25 val. surašytas laikino nuosavybės teisės apribojimo protokolas. [...] nurodytuose veiksmuose dalyvavo ir X advokatas [...]. Įtariamasis X 2021-02-01 po atliktų proceso ir kriminalinės žvalgybos veiksmų buvo gražintas į Vilniaus pataisos namus 15.40 val.“;

5.12. „2021-02-01 X apklausoje ir kituose atliekamuose ikiteisminio tyrimo veiksmuose jokių kitų institucijų pareigūnai nedalyvavo. Po atliktų procesinių veiksmų buvo atliekami kriminalinės žvalgybos veiksmai, [...]. Leidimą atlikti kriminalinės žvalgybos veiksmus suteikė

Vilniaus apygardos prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo skyriaus vyriausiasis prokuroras [...]. Ikteisminio tyrimo [...] metu buvo nustatyta, kad X brolis [...], taip pat ir tėvas [...] dirba Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pavaldžiose įstaigose, dėl to, siekiant įvertinti galbūt esančias grėsmes atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus X, buvo pasitelkti Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Imuniteto skyriaus pareigūnai.“

6. Seimo kontrolierius 2021 m. vasario 18 d. raštu Nr. 4D-2021/1-160/3D-461 kreipėsi į rinktinę „Aras“, prašydamas paaiškinti skunde nurodytas aplinkybes. 2021 m. kovo 17 d. Seimo kontrolierius gavo rinktinės „Aras“ 2021 m. kovo 17 d. raštą Nr. 137-S-51.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

6.1. „X sulaikymo ir pervežimo metu rinktinės „Aras“ pareigūnai naudojo vieną iš fizinės prievartos būdų, tai specialiąją priemonę - antrankius. Rinktinės „Aras“ pareigūnai vaizdo kamerų neturi ir vaizdo įrašų nedaro. [...] „Rinktinės „Aras“ pareigūnai, X sulaikymo ir pervežimo metu, filmavimo nevykdė. Rinktinės „Aras“ tarnybinėse transporto priemonėse nėra įrengtų vaizdo stebėjimo priemonių, pareigūnai neturi mobiliųjų vaizdo stebėjimo priemonių“;

6.2. „Rinktinės „Aras“ pareigūnai įtariamojo X sulaikymo metu antrankius panaudojo siekdami užtikrinti dalyvaujančių sulaikymo operacijoje asmenų saugumą ir išvengti galimo pasipriešinimo, remdamiesi Lietuvos kriminalinės policijos biuro [...] pateikta informacija, kad sulaikomas asmuo [...] turi registruotų šaunamųjų ginklų, gali priešintis, taip pat siekdami neleisti sulaikomam asmeniui informuoti organizuotos nusikalstamos grupuotės narius, remdamiesi LKPB informacija, kad sulaikomas asmuo turi elektroninį įtaisą, kuriuo gali perduoti pavojaus signalą bendrininkams. Pervežimo metu antrankiai buvo naudojami siekiant užtikrinti pareigūnų ir sulaikytojo asmens saugumą bei išvengti galimo pasipriešinimo, atsižvelgiant į tai, kad X buvo vežamas rinktinės „Aras“ tarnybiniu automobiliu (mikroautobusas), kuris nėra specialiai pritaikytas pervežimui, jame nėra pertvarų, sulaikymo grupės pareigūnai yra ginkluoti ne tik tarnybiniais ginklais, bet ir specialios paskirties ginklais, kurie būtų lengvai pasiekiami sulaikytajam, sėdinčiam tarp pareigūnų“;

6.3. „Rinktinės „Aras“ pareigūnų tarnybiniuose pranešimuose nurodyta, kad kratų metu X elgėsi agresyviai, muistėsi, grasino pareigūnams“;

6.4. Rinktinės „Aras“ pareigūnų tarnybiniuose pranešimuose nurodoma, kad Pareiškėjas kratų metu skundėsi veržiančiais antrankiais; dėl šios priežasties antrankiai būdavo patikrinami, atlaisvinami arba nuimami (kai Pareiškėjas elgėsi ramiai arba norėjo pasinaudoti tualetu); Pareiškėjui pradėjus elgtis agresyviai, antrankiai vėl buvo uždedami, keičiant Pareiškėjo rankų padėtį (už nugaros arba priekyje);

6.5. „Sulaikymo metu X buvo nurodyta gultis ant žemės, tačiau šio nurodymo jis iš karto nevykdė. Pakartojus komandą, jis buvo paguldytas ant žemės“;

6.6. „Rinktinėje „Aras“ nebuvo vertinamas pareigūnų, naudojusių prieš X specialiąją priemonę - antrankius, veiksmų tikslingumas ir proporcingumas“;

6.7. „X dėl medicininės pagalbos į rinktinės „Aras“ pareigūnus nesikreipė, tai nurodyta pareigūnų tarnybiniuose pranešimuose.“

7. Seimo kontrolierius 2021 m. vasario 18 d. raštu Nr. 4D-2021/1-160/3D-464 kreipėsi į Vilniaus apygardos prokuratūrą prašydamas paaiškinti skunde nurodytas aplinkybes. 2021 m. kovo 4 d. Seimo kontrolierius gavo Vilniaus apygardos prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korpcijos skyriaus prokuroro M. Š. 2021 m. kovo 4 d. raštą Nr. 2S-672.

Šiame rašte nurodoma:

7.1. „Įtariamojo X 2021-01-26 apklausos metu pastarasis nurodė, kad jo atžvilgiu Lietuvos policijos antiteroristinių operacijų rinktinės „Aras“ pareigūnai naudojo fizinį smurtą. Šios aplinkybės yra užfiksuotos apklausos protokole. Tą pačią dieną po įtariamojo apklausos šis protokolas buvo

patalpintas [...] Integruotoje baudžiamojo proceso sistemoje (IBPS), kuri yra prieinama ikiteisminį tyrimą atliekantiems pareigūnams ir ikiteisminį tyrimą kontroliuojančiam prokurorui“;

7.2. „Apie galimą policijos pareigūnų fizinio smurto naudojimo prieš įtariamąjį X atvejį sužinojau 2021-01-27 susipažinęs su jo 2021-01-26 apklausos protokolu“;

7.3. „Siekdamas, kad įtariamojo X apklausos metu nurodytos aplinkybės būtų iširtos nustačiau, kad 2021-01-29 advokatas [...] pateikė Lietuvos kriminalinės policijos biurui du prašymus pateikti informaciją ir dokumentus, susijusius su X sulaikymu ir vėlesniu laikymu Biuro [reng. past. LKPB] patalpose bei proceso veiksmų atlikimu su juo nedalyvaujant gynėjui. Susipažinęs su šių prašymų turiniu nustačiau, kad gynėjas prašo duomenų siekdamas apginti pažeistas X teises ir rengiasi pateikti skundą. Įvertinęs šias aplinkybes pakartotinio tyrimo dėl galimo fizinio smurto naudojimo ar kitų galimai neteisėtų policijos pareigūnų veiksmų neinicijavau.“

8. Seimo kontrolierius 2021 m. vasario 18 d. raštu Nr. 4D-2021/1-160/3D-465 kreipėsi į Vilniaus apskrities vyriausiąją policijos komisariatą (toliau vadinama ir – Vilniaus AVPK, Vilniaus apskr. VPK), prašydamas paaiškinti skunde nurodytas aplinkybes. 2021 m. kovo 1 d. Seimo kontrolierius gavo Vilniaus AVPK 2021 m. kovo 1 d. raštą Nr. 10-S-6692(1.49E-10).

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

8.1. „X [...] į Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato [...] areštinę buvo pristatytas 2021-01-27 2.14 val., [...]. 2021-01-27 X Vilniaus miesto apylinkės teismo ikiteisminio tyrimo teisėjos [...] nutartimi buvo paskirta kardomoji priemonė - suėmimas 2 (dviem) mėnesiams. 2021-01-28 9.15 val. suimtas iš Vilniaus apskr. VPK areštinės buvo konvojuotas į Vilniaus pataisos namus“

8.2. „2021-01-27 6.40 val. X buvo apžiūrėtas areštinės bendrosios praktikos slaugytojos, suimtas skundų sveikata neturėjo, jam nustatyta kairiojo žasto poodinė hematoma, kitų kūno sužalojimų nerasta. Apie tai, jog pretenzijų dėl sveikatos būklės neturi, sulaikytasis patvirtino ir į areštinę uždaromo (uždaryto) asmens apžiūros ir kratos protokoluose (pridedame). Tą pačią dieną 20.30 val. X pradėjus skųstis skausmais nugaros ir karklo srityje, jam buvo iškviesti greitosios medicininės pagalbos medikai ir jis buvo nuvežtas į VšĮ Respublikinę Vilniaus universitetinę ligoninę medikų konsultacijai.“

9. Seimo kontrolierius 2021 m. kovo 2 d. raštu Nr. 4D-2021/1-160/3D-566 kreipėsi į viešąją įstaigą Respublikinę Vilniaus universitetinę ligoninę (toliau vadinama ir – RVUL, Ligoninė), prašydamas paaiškinti skunde nurodytas aplinkybes. 2021 m. kovo 15 d. Seimo kontrolierius gavo RVUL 2021 m. kovo 15 d. raštą Nr. 2R-5.4.-1058.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

9.1. „Informuojame, kad 2021 m. sausio 27 d. pacientas X buvo greitosios pagalbos automobiliu pristatytas į Ligoninės Skubios pagalbos skyrių dėl kaklo, nugaros bei žandikaulio skausmų“;

9.2. „Pacientą apžiūrėjęs gydytojas ortopedas traumatologas įvertino jo būklę ir nustatė klinikinę diagnozę - Kaklinės stuburo dalies sąnarių raiščių patempimas [...] ir Krūtininės stuburo dalies raiščių patempimas [...]“;

9.3. „Pacientui buvo rekomenduota esant skausmui vartoti nuskausminamuosius vaistus, skaudamą vietą šaldyti ir ilsėtis, būklei negerėjant, po 7 dienų apsilankyti pirminės asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, o būklei pablogėjus - skubiai kreiptis į gydymo įstaigą. Taip pat, išliekant žandikaulio skausmams, rekomenduota kreiptis dėl konsultacijos į veido ir žandikaulių chirurgą.“

10. Seimo kontrolierius 2021 m. vasario 18 d. raštu Nr. 4D-2021/1-160/3D-467 kreipėsi į Vilniaus pataisos namus (toliau vadinama ir – Vilniaus PN), prašydamas paaiškinti skunde nurodytas aplinkybes. 2021 m. kovo 5 d. Seimo kontrolierius gavo Vilniaus pataisos namų 2021 m. kovo 5 d. raštą Nr. 9-1270.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

10.1. „Informuojame, kad [...] X [...], 2021-01-28 buvo konvojuotas iš Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato į Vilniaus PN, Rasų g. 8. X Vilniaus PN buvo laikomas laikotarpiu nuo 2021-01-28 iki 2021-02-17“;

10.2. „Vadovaujantis Lietuvos kriminalinės policijos biuro, Sunkaus ir organizuoto nusikalstamumo tyrimo 2-osios valdybos, 4-ojo skyriaus 2021-01-29 raštu Nr. IBPS-S-49161-21, „Dėl konvojavimo“ X 2021-02-01, apie 12.00 val., buvo konvojuotas į Lietuvos kriminalinės policijos biurą, adresu Saltoniškių g. 19, Vilniuje, procesiniams veiksams atlikti. Į Vilniaus PN X buvo konvojuotas tą pačią dieną apie 15.40 val.“;

10.3. „X 2021-02-02 kreipėsi pas šeimos gydytoją ir 2021-02-04 pas psichologą“;

10.4. pirminės apžiūros metu, kuri buvo atlikta 2021 m. sausio 29 d., Pareiškėjas skundėsi kairės pusės žandikaulio skausmais; taip pat dokumentuose užfiksuota, kad kairiojo žasto srityje yra kraujosrūva; tą pačią dieną Pareiškėjui buvo išduoti vaistai skausmui malšinti.

11. Seimo kontrolierius 2021 m. vasario 18 d. raštu Nr. 4D-2021/1-160/3D-462 ir 2021 m. kovo 8 d. raštu Nr. 4D-2021/1-160/3D-637 kreipėsi į KD, prašydamas paaiškinti skunde nurodytas aplinkybes. 2021 m. kovo 5, 17 dienomis Seimo kontrolierius gavo KD 2021 m. kovo 5 d. raštą Nr. 1S-694 ir 2021 m. kovo 17 d. raštą Nr. 1S-837.

Šiuose raštuose ir prie jų pridėdamuose dokumentuose nurodoma:

11.1. „informuojame kad 2021-02-01 Kalėjimų departamento Imuniteto skyriaus pareigūnai, Lietuvos kriminalinės policijos biuro patalpose, procesinių veiksmų su sulaikytuoju X neatliko. Kalėjimų departamento Imuniteto skyrius 2021-02-01 gavo informaciją apie pagal ikiteisminį tyrimą sulaikytą X, kurio artimieji dirba bausmių vykdymo sistemoje. Kalėjimų departamento Imuniteto skyriaus pareigūnas Lietuvos kriminalinės policijos biuro patalpose su sulaikytu asmeniu bendravo tik išskirtinai klausimais, susijusiais su galima situacija, jeigu pastarajam būtų skirta kardomoji priemonė – suėmimas ir X būtų patalpintas į Vilniaus pataisos namus. Paminėtina, kad Kalėjimų departamento Imuniteto skyrius taip pat atlieka tyrimus dėl rengiamų, daromų ir padarytų nusikalstamų veikų ar kito galimo neteisėto poveikio prieš Kalėjimų departamento ir Kalėjimų departamentui pavaldžių įstaigų darbuotojus. Minėtu atveju, Kalėjimų departamento Imuniteto skyrius siekė įvertinti grėsmes, galinčias kilti tiek suimtajam (nuteistajam), jo artimiesiems, bei atliekamiems tyrimams, kadangi sulaikyto X brolis ir tėvas dirba Kalėjimų departamentui pavaldžiose laisvės atėmimo vietų įstaigose.“;

11.2. „Kalėjimų departamento Imuniteto skyriaus pareigūnas, 2021 m. vasario 1 d. su X bendravo vadovaujantis Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2019 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. V-40 patvirtintais Imuniteto skyriaus nuostatais (toliau - Nuostatai) [...]. Nuostatų II skyriuje „Imuniteto skyriaus veiklos tikslai ir uždaviniai“ 8.3 p. numatyta, kad Imuniteto skyriaus pareigūnai 8.3. 1. renka, analizuoja ir vertina viešojoje erdvėje paskelbtą informaciją, iš kitų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų gautą ar turimą kriminalinės žvalgybos informaciją apie Darbuotojų galimai rengiamas, daromas ir padarytas korupcinio pobūdžio ir (ar) kitas nusikalstamas veikas, taip pat apie galimai rengiamas, daromas ir padarytas nusikalstamas veikas prieš Darbuotojus, kitus asmenis, susijusius su šiomis nusikalstamomis veikomis, galimas korupcinio pobūdžio apraiškas Kalėjimų departamente ir įstaigose *kriminalinės žvalgybos ir baudžiamojo proceso srityse*“;

11.3. „2021 m. vasario 1 d. Kalėjimų departamento Imuniteto skyriaus pareigūnas, apklausiant X nedalyvavo. Kalėjimų departamento Imuniteto skyriaus pareigūnas su X bendravo žodžiu, pokalbio metu advokato patalpoje nebuvo ir jis pokalbyje nedalyvavo, pokalbis vyko ne apklausos metu. Pažymime, kad bendravimas su X vyko žodžiu. Teisės aktai nereglamentuoja advokato dalyvavimo tokio pobūdžio pokalbio metu“;

11.4. „2021-02-01 Lietuvos kriminalinės policijos biuro patalpose Kalėjimų departamento Imuniteto skyriaus pareigūnas su X bendravo darbo dienos metu. Bendravimo trukmė - iki 5 minučių.

Šis bendravimas protokoluojamas nebuvo.“

12. Seimo kontrolierius 2021 m. gegužės 13 d. raštu Nr. 4D-2021/1-160/3D-1257 kreipėsi į Policijos departamentą prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau vadinama ir – PD), prašydamas paaiškinti tyrimui reikšmingas aplinkybes. 2021 m. gegužės 27 d. Seimo kontrolierius gavo PD 2021 m. gegužės 27 d. raštą Nr. 5-S-9028.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

12.1. „Biuro [reng. past. LKPB] patalpoms yra taikomi Tipiniai teritorinių policijos įstaigų pastatų, statinių ir patalpų reikalavimai, patvirtinti Lietuvos policijos generalinio komisaro 2008 m. balandžio 24 d. įsakymu Nr. 5-V-206 „Dėl Tipinių teritorinių policijos įstaigų pastatų, statinių ir patalpų reikalavimų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais)“;

12.2. „pareigūnai savo darbe vadovaujasi Darbo su į policijos įstaigą pristatytais asmenimis instrukcija, patvirtinta Lietuvos policijos generalinio komisaro 2020 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. 5-V-359 „Dėl Darbo su į policijos įstaigą pristatytais asmenimis instrukcijos patvirtinimo“ [...]“

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

13. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (EŽTK):

3 straipsnis „Kankinimo uždraudimas“ – „Niekas negali būti kankinamas, su niekuo neturi būti žiauriai, nežmoniškai ar žeminant jo orumą elgiamasi, ar jis baudžiamas“;

6 straipsnis „Teisė į teisingą bylos nagrinėjimą“ – „[...] 3. Kiekvienas kaltinamas nusikaltimo padarymu asmuo turi mažiausiai šias teises: a) būti skubiai ir išsamiai jam suprantama kalba informuotas apie pateikiamo jam kaltinimo pobūdį ir pagrindą; b) turėti pakankamai laiko ir galimybių pasiręsti savo gynybai; c) gintis pats arba padedamas savo paties pasirinkto gynėjo arba, jei neturi pakankamai lėšų gynėjui atsilyginti ir, kai tai reikalinga teisingumo interesams, nemokamai gauti advokato pagalbą; d) pats apklausti kaltinimo liudytojus arba turėti galimybę, kad tie liudytojai būtų apklausti, ir, kad gynybos liudytojai būtų iškviesti ir apklausti tomis pat sąlygomis, kokios taikomos kaltinimo liudytojams; e) nemokamai naudotis vertėjo pagalba, jeigu nesupranta ar nekalba teismo procese vartojama kalba.“

14. Konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą (Konvencija prieš kankinimą):

2 straipsnis – „1. Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, imasi veiksmingų įstatymų leidybos, administracinių, teisminių arba kitų priemonių, kad būtų užkirstas kelias kankinimo veiksams bet kurioje jos jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje“;

15 straipsnis – „Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, užtikrina, kad bet koks pareiškimas, kuris, kaip nustatyta, buvo išgautas kankinant, negali būti laikomas įrodymu jokiam teismo procese, išskyrus atvejus, kai jis panaudojamas prieš asmenį, kaltinamą kankinimu, kaip įrodymas, kad tas pareiškimas buvo padarytas.“

15. Tarptautinės konvencijos dėl asmenų apsaugos nuo priverstinio dingimo (Konvencija; Lietuvos Respublikoje ratifikuota 2013 m. balandžio 23 d):

2 straipsnis – „[...] „priverstinis dingimas“ – suėmimas, sulaikymas, pagrobimas ar kitoks laisvės atėmimas, vykdomi valstybės atstovų arba asmenų ar asmenų grupių, veikiančių valstybės leidimu, palaikymu ar pritarimu, kai atsisakoma pripažinti laisvės atėmimą ar slepiamas dingusio asmens likimas ar buvimo vieta, ir dėl to toks asmuo nebeginamas įstatymų.“

16. Įstatymo:

3 straipsnis „Seimo kontrolierių veiklos tikslai“ – „Seimo kontrolierių veiklos tikslai: 1) ginti žmogaus teisę į gerą viešąjį administravimą, užtikrinantį žmogaus teises ir laisves, prižiūrėti, ar

valdžios įstaigos vykdo pareigą tinkamai tarnauti žmonėms; 2) skatinti pagarbą žmogaus teisėms ir laisvėms, atliekant nacionalinės žmogaus teisių institucijos funkcijas; 3) vykdyti nacionalinę kankinimų prevenciją laisvės apribojimo vietose pagal Konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą“;

12 straipsnis „Seimo kontrolierių tiriami skundai“ – „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. 2. Seimo kontrolieriai netiria Respublikos Prezidento, Seimo narių, Ministro Pirmininko, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos), valstybės kontrolieriaus ir Konstitucinio Teismo bei kitų teismų teisėjų veiklos, savivaldybių tarybų (kaip kolegialių institucijų) veiklos. 3. Seimo kontrolieriai taip pat netiria prokurorų, ikiteisminio tyrimo pareigūnų procesinių sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo, tačiau tiria skundus dėl prokurorų, ikiteisminio tyrimo pareigūnų veiksmų, pažeidžiančių žmogaus teises ir laisves“;

17 straipsnis „Atsisakymas nagrinėti skundą“ – „1. Seimo kontrolierius ne vėliau kaip per 7 darbo dienas nuo skundo gavimo dienos priima sprendimą atsisakyti nagrinėti skundą, apie tai informuodamas pareiškėją, jeigu: [...] 3) skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriklauso Seimo kontrolieriaus kompetencijai; [...]. [...] 4. Jeigu skundo tyrimo metu paaiškėja šio straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės, skundo tyrimas nutraukiamas“;

19^l straipsnis „Nacionalinė prevencijos institucija“ – „[...] 4. Vykdydami nacionalinę kankinimų prevenciją, Seimo kontrolieriai turi teisę: 1) nuolat tikrinti, kaip laisvės apribojimo vietose elgiamasi su asmenimis, kurių laisvė apribota; 2) gauti visą informaciją apie elgesį su asmenimis, kurių laisvė apribota, apie jų laikymo sąlygas, taip pat apie tokių asmenų skaičių, apie laisvės apribojimo vietų skaičių ir jų buvimo vietas; 3) patekti į visas laisvės apribojimo vietas ir visas jose esančias patalpas, susipažinti su jų įrengimu ir infrastruktūra; 4) apklausti be liudininkų asmenis, kurių laisvė apribota, taip pat bet kokius kitus asmenis, kurie galėtų suteikti reikiamos informacijos; [...]; 7) teikti atitinkamoms valdžios įstaigoms siūlymus (rekomendacijas), kaip pagerinti elgesį su asmenimis, kurių laisvė apribota, šių asmenų laikymo sąlygas, taip pat kaip užkirsti kelią kankinimui ir kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ar baudimui; [...]; 9) pavesti Seimo kontrolierių įstaigos valstybės tarnautojams ir kitiems darbuotojams įgyvendinti šios dalies 1–4 punktuose nurodytas teises. [...] 6. Kompetentingos institucijos privalo išnagrinėti Seimo kontrolierių siūlymus (rekomendacijas), konsultuotis su Seimo kontrolieriais dėl siūlymų (rekomendacijų) galimų įgyvendinimo priemonių ir informuoti Seimo kontrolierius apie jų pateiktų siūlymų (rekomendacijų) įgyvendinimo rezultatus.“

17. Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo (Prokuratūros įstatymas):

2 straipsnis „Prokuratūra, jos statusas ir funkcijos“ – „1. Prokuratūra yra valstybės institucija, atliekanti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, šiame įstatyme ar kituose įstatymuose nustatytas funkcijas. Prokuratūra padeda užtikrinti teisėtumą ir teismui vykdyti teisingumą. 2. Prokuratūra įstatymų nustatytais pagrindais ir tvarka: 1) organizuoja ikiteisminį tyrimą ir jam vadovauja; 2) atlieka ikiteisminį tyrimą ar atskirus ikiteisminio tyrimo veiksmus; 3) kontroliuoja ikiteisminio tyrimo pareigūnų veiklą baudžiamajame procese; 4) palaiko valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose; 5) kontroliuoja nuosprendžių pateikimą vykdyti; 6) koordinuoja ikiteisminio tyrimo įstaigų veiksmus tiriant nusikalstamas veikas; 7) gina viešąjį interesą; 8) pagal kompetenciją nagrinėja asmenų prašymus, pareiškimus ir skundus; 9) dalyvauja rengiant ir įgyvendinant nacionalines ir tarptautines nusikalstamų veikų prevencijos programas; 10) dalyvauja teisėkūros procese; 11) atlieka kitas įstatymų nustatytas funkcijas“;

3 straipsnis „Prokuratūros veiklos teisiniai pagrindai“ – „1. Prokuratūra savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, šiuo įstatymu, kitais teisės aktais bei Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis (toliau – tarptautinės sutartys). 2. Prokuroras sprendimus priima savarankiškai ir vienvaldiškai, vadovaudamasis įstatymais ir protingumo principu, gerbdamas asmens teises ir laisves, laikydamasis nekaltumo prezumpcijos, taip pat principo, kad įstatymui,

valstybės institucijoms ir pareigūnams visi asmenys yra lygūs nepaisant asmens socialinės ir šeiminės padėties, pareigų, užsiėmimo, įsitikinimų, pažiūrų, kilmės, rasės, lyties, tautybės, kalbos, tikėjimo ir išsilavinimo“;

20 straipsnis „Kitos prokurorų pareigos ir teisės“ – „1. Prokurorai privalo: 1) būti ištikimi Lietuvos valstybei ir Lietuvos Respublikos konstitucinei santvarkai; 2) gerbti ir ginti asmens teises ir laisves; 3) nešališkai atlikti savo funkcijas; 4) tinkamai ir laiku atlikti užduotis ar pavedimus; [...]. 2. Prokurorai turi teisę: 1) nutarimu iškelti ikiteisminio tyrimo pareigūnui drausmės bylą; [...].“

18. Lietuvos Respublikos policijos įstatymo (Policijos įstatymas):

3 straipsnis „Policijos veiklos teisiniai pagrindai“ – „1. Policija savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Statutu, šiuo ir kitais Lietuvos Respublikos įstatymais, Europos Sąjungos teisės aktais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis ir kitais teisės aktais“;

4 straipsnis „Policijos veiklos principai“ – „1. Policija, vadovaudamasi įstatymais ir kitais teisės aktais ir įgyvendindama policijos uždavinius, nešališkai gina visus asmenis, esančius Lietuvos Respublikos teritorijoje, nepaisydama jų rasės, lyties, kalbos, kilmės, socialinės ar turtinės padėties, religijos ar tikėjimo, įsitikinimų, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, negalios, amžiaus, lytinės orientacijos. 2. Policijos veikla grindžiama profesinės etikos, pagarbos žmogaus teisėms, humanizmo, visuomenės moralės, teisėtumo, politinio neutralumo, veiklos viešumo ir konfidencialumo derinimo, tarnybinio pavaldumo, subsidiarumo, taip pat prievartos naudojimo tik būtiniais atvejais ir jos panaudojimo proporcingumo principais“;

5 straipsnis „Policijos uždaviniai“ – „1. Policijos uždaviniai yra: 1) žmogaus teisių ir laisvių apsauga; 2) asmens, visuomenės saugumo ir viešosios tvarkos užtikrinimas; 3) neatidėliotinos pagalbos teikimas asmenims, kai ji būtina dėl jų fizinio ar psichinio bejėgiškumo, taip pat asmenims, nukentėjusiems nuo nusikalstamų veikų, administracinių teisės pažeidimų (nusižengimų), ekstremaliųjų situacijų ar panašių veiksnių; 4) nusikalstamų veikų ir administracinių teisės pažeidimų (nusižengimų) prevencija; 5) nusikalstamų veikų ir administracinių teisės pažeidimų (nusižengimų) atskleidimas ir tyrimas; 6) eismo automobilių keliais priežiūra“;

25 straipsnis „Pareigūnų pareigos“ – „1. Pareigūnas privalo: 1) gerbti ir ginti žmogaus orumą, užtikrinti ir saugoti jo teises ir laisves; 2) gavęs pranešimą apie daromą nusikalstamą veiką ar administracinį teisės pažeidimą (nusižengimą) arba pats būdamas įvykio liudininku, imtis neatidėliotinių priemonių užkirsti kelią daromai nusikalstamai veikai ar administraciniam teisės pažeidimui (nusižengimui), įvykio vietai ir įrodymams apsaugoti, nusikalstamos veikos ar administracinio teisės pažeidimo (nusižengimo) liudininkams nustatyti, sulaikyti ir (ar) pristatyti į policijos įstaigą asmenį, padariusį nusikalstamą veiką ar administracinį teisės pažeidimą (nusižengimą) ar įtariamą jų padarymu, ir policijos generalinio komisaro nustatyta tvarka pranešti apie tai policijai. Šiame punkte nustatyti reikalavimai (išskyrus reikalavimą pranešti apie tai policijai) netaikomi pareigūnui tais atvejais, kai šios pareigos atlikimas iš esmės pakenktų policijos uždavinių įgyvendinimui; 3) užtikrinti sulaikyto ar pristatyto į policijos įstaigą asmens teises ir teisėtus interesus, suteikti neatidėliotinę pagalbą nukentėjusiam nuo nusikalstamos veikos, administracinio teisės pažeidimo (nusižengimo) ar bejėgiškos būklės asmeniui; [...].“

19. Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymo (KŽĮ):

2 straipsnis „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“ – „6. Kriminalinė žvalgyba – kriminalinės žvalgybos subjektų veikla renkant, fiksuojant, vertinant ir panaudojant turimą informaciją apie kriminalinės žvalgybos objektus, vykdoma šio įstatymo nustatyta tvarka. [...]. 10. Kriminalinės žvalgybos objektai – galimai rengiamos, daromos ar padarytos nusikalstamos veikos, jas rengiantys, darantys ar padarę asmenys, šių asmenų aktyvūs veiksmai neutralizuojant kriminalinę žvalgybą, kiti su valstybės nacionaliniu saugumu susiję įvykiai ir asmenys. 11. Kriminalinės žvalgybos pagrindinės institucijos – Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Lietuvos

Respublikos vadovybės apsaugos tarnyba, Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Kriminalinės žvalgybos pagrindinių institucijų teisės ir pareigas taip pat turi Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos ir Valstybės saugumo departamentas, kai jų padaliniai atlieka kriminalinės žvalgybos tyrimą šio įstatymo nustatytais pagrindais ir tvarka. 12. Kriminalinės žvalgybos subjektai – kriminalinę žvalgybą įgalioti vykdyti padaliniai“;

5 straipsnis „Žmogaus teisių ir laisvių apsauga vykdant kriminalinę žvalgybą“ – „1. Kriminalinės žvalgybos metu negali būti pažeistos žmogaus teisės ir laisvės. Atskiri šių teisių ir laisvių ribojimai yra laikini ir gali būti taikomi tik įstatymų nustatyta tvarka, siekiant apginti kito asmens teises ir laisves, nuosavybę, visuomenės ir valstybės saugumą. [...]“;

7 straipsnis „Kriminalinės žvalgybos subjektų pareigos“ – „1. Vykdydami kriminalinę žvalgybą, kriminalinės žvalgybos subjektai privalo: 1) užtikrinti asmens teisių ir teisėtų interesų apsaugą; 2) saugoti kriminalinės žvalgybos slaptųjų dalyvių ir kitų kriminalinės žvalgybos veikloje dalyvaujančių asmenų teises ir teisėtus interesus ir garantuoti slapto bendradarbiavimo konfidencialumą; 3) vykdyti kriminalinę žvalgybą tik tuo atveju, kai kitais būdais neįmanoma ar sudėtinga apginti asmens ar valstybės interesus; 4) nutraukti kriminalinės žvalgybos informacijos rinkimo būdų ir priemonių naudojimą, kai paaiškėja, kad informacija apie kriminalinės žvalgybos objektą nepasitvirtino arba kriminalinės žvalgybos uždaviniai nebus įgyvendinti; 5) kriminalinės žvalgybos pagrindinių institucijų nustatyta tvarka fiksuoti kriminalinės žvalgybos metu gautą informaciją bei kriminalinės žvalgybos informacijos rinkimo būdų ir priemonių panaudojimą; 6) įgyvendinti kriminalinės žvalgybos vidaus kontrolę ir užtikrinti galimybę atlikti kriminalinės žvalgybos išorės kontrolę; 7) užtikrinti kriminalinės žvalgybos informacijos saugumą; 8) užtikrinti, kad visa kriminalinės žvalgybos informacija būtų renkama tik siekiant įgyvendinti kriminalinės žvalgybos uždavinius, o gauta informacija būtų naudojama pagal paskirtį šio įstatymo nustatyta tvarka. 2. Kriminalinės žvalgybos subjektai, vykdydami kriminalinę žvalgybą, pagal kompetenciją, galimybes ir tikslingumą bendradarbiauja, teikia paramą vieni kitiems ir keičiasi kriminalinės žvalgybos informacija. 3. Kriminalinės žvalgybos pagrindinių institucijų vadovai nustato kriminalinės žvalgybos subjektų vidaus kontrolės tvarką“;

21 straipsnis „Vidaus kontrolė“ – „1. Kriminalinės žvalgybos vidaus kontrolę organizuoja kriminalinės žvalgybos pagrindinių institucijų vadovai. 2. Kriminalinės žvalgybos slaptieji dalyviai ir informacija apie juos, kriminalinės žvalgybos tyrimo bylos ir kriminalinės žvalgybos informacijos rinkimo būdų ir priemonių taikymo taktika yra kriminalinės žvalgybos subjektų vidaus kontrolės objektas“;

22 straipsnis „Kriminalinės žvalgybos koordinavimas ir teisėtumo kontrolė“ – „1. Kriminalinės žvalgybos subjektų veiklą koordinuoja ir jų veiklos teisėtumą kontroliuoja prokurorai, rengdami motyvuotus teikimus, [...], sankcionuodami ar atsisakydami sankcionuoti veiksmus, [...], ir gaudami informaciją apie veiksmų, [...], atlikimo eigą ir rezultatus, nagrinėdami asmenų skundus dėl galimai pažeistų žmogaus teisių ir laisvių [...]“.

20. Teritorinių policijos įstaigų areštinių vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2017 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. 1V-247 (Areštinių vidaus tvarkos taisyklės):

63 punktas – „Areštantai maitinami 3 kartus per dieną (maitinimo intervalai, išskyrus miegui skirtą laiką, neturi viršyti 7 valandų). [...] Valgiaraštį sudaro maistą tiekianti įmonė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgalios institucijos nustatytais fiziologinėmis mitybos normomis“;

64 punktas – „Karštas maistas turi būti patiekiamas ne vėliau kaip per 2 valandas nuo jo paruošimo, įskaitant ir pristatymo laiką. Areštantams, kurie negali pavalgyti laiku, šiltas (pašildytas)

maistas patiekiamas atskirai“;

65 punktas – „Jei ikiteisminio tyrimo veiksmai areštanto atžvilgiu atliekami policijos komisariete, kuriame nėra policijos areštinės, šis policijos komisariatas yra atsakingas už areštanto pamaitinimą. Tokiu atveju areštantas policijos komisariete privalo būti pamaitintas arba turi būti organizuotas jo grąžinimas į policijos areštinę, iš kurios jis buvo atvežtas, iki areštantų maitinimo joje laiko“;

66 punktas – „Konvojuojant areštantus iš policijos areštinės į kitą policijos įstaigą ikiteisminio tyrimo veiksams atlikti, policijos areštinės pareigūnai privalo pasirašytinai informuoti konvojaus vyresnįjį, kada pagal policijos areštinės dienotvarkę areštantui buvo pateiktas maistas ir kada areštantas bus maitinamas kitą kartą.“

21. Rekomendacijų dėl kriminalinės žvalgybos įstatymo, baudžiamojo proceso kodekso normų taikymo ir kriminalinės žvalgybos informacijos panaudojimo baudžiamajame procese, patvirtintų Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2012 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. I-383 (Rekomendacijos):

21 punktas – „Informacija, gauta atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus, fiksuojama kriminalinės žvalgybos pagrindinių institucijų nustatyta tvarka“;

22 punktas – „Kriminalinės žvalgybos subjektui nusprendus baudžiamajame procese panaudoti informaciją, gautą atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus, paprastai surašomas kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo protokolas, kuriame išdėstoma tik ikiteisminiam tyrimui reikšminga informacija. [...]“

22. Lietuvos kriminalinės policijos biuro nuostatų, patvirtintų Lietuvos policijos generalinio policijos komisaro 2007 m. rugpjūčio 3 d. įsakymu Nr. 5-V-522 (LKPB nuostatai):

1 punktas – „Lietuvos kriminalinės policijos biuras [...] yra specializuota policijos įstaiga. Biuro paskirtis yra apsaugoti visuomenės interesus nuo nusikalstamo poveikio užkardant, atskleidžiant ir tiriant nusikalstamas veikas“;

10 punktas – „Biuro veiklos tikslai: 10.1. užtikrinti tinkamą sunkių, labai sunkių, tarpreigioninio ar tarptautinio pobūdžio nusikaltimų, nusikalstamų veikų, sukeliančių platų atgarsį visuomenėje, darančių didelę žalą valstybei ar asmenims, užkardymą, atskleidimą ir tyrimą“;

11 punktas – „Biuras, siekdamas 10.1 papunktyje nurodyto veiklos tikslo: 11.1. vykdo kriminalinę žvalgybą ir atlieka ikiteisminį tyrimą; [...]“

23. Teritorinių policijos įstaigų budėtojų padalinių patalpų įrengimo ir eksploatavimo reikalavimų, patvirtintų Lietuvos policijos generalinio komisaro 2004 m. spalio 11 d. įsakymu Nr. V-492 (Reikalavimai):

27 punktas – „Operatyvaus valdymo padalinio pamainos pareigūnų darbo kambaryje turi būti gaisro gesinimo ir pirmosios medicinos pagalbos priemonės“;

35 punktas – „Operatyvaus valdymo padalinyje įrengiami ne mažiau kaip du apklausos kambariai. [...]. Apklausos kambaryje stalas ir kėdės pritvirtinami prie grindų. Viename apklausos kambaryje turi būti įrengta stiklinė pertvara (iš vienos pusės permatoma, iš kitos ne), kad būtų galima atlikti atpažinimą teisėtvarkos pažeidėjui nematant atpažįstančiojo.“

24. Tipinių teritorinių policijos įstaigų pastatų, statinių ir patalpų reikalavimų, patvirtintų Lietuvos policijos generalinio komisaro 2008 m. balandžio 24 d. įsakymu Nr. 5-V-206 (Patalpų reikalavimai):

2 punktas – „Specializuotos policijos įstaigos taip pat vadovaujasi šiais tipiniais teritorinių policijos įstaigų pastatų, statinių ir patalpų reikalavimais. Specialiųjų funkcijų vykdymui užtikrinti gali būti projektuojamos ir kitos patalpos, konkrečiu atveju pagrindžiant papildomų patalpų ir jų dydžio poreikį“;

31 punktas – „Bendrieji reikalavimai: [...]. 3. Policijos įstaigose turi būti įrengta vaizdo stebėjimo sistema ir sistema, skirta darbuotojams (interesantams), kurie lankosi pastate ar konkrečioje patalpoje, atpažinti ir kontroliuoti, laikui, kurį jie ten būna, fiksuoti. [...]. 5. [...] Šalia laikino ir ilgalaikio sulaikymo patalpų įrengiamos sulaikytų ar pristatytų į policijos įstaigą asmenų apklausos ir atpažinimo patalpos. Besikreipiantys į policijos įstaigą ir kiti asmenys į įstaigą įleidžiami per viešąją (pagrindinį) įėjimą (pritaikytą ir neįgaliesiems), kur numatomas įrengti laukiamasis, [...] ir sanitariniai mazgai minėtiems, taip pat ir neįgaliesiems asmenims.“

25. Vaizdo stebėjimo priemonėmis užfiksuotų vaizdo duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklių, patvirtintų Lietuvos policijos generalinio komisaro 2015 m. spalio 28 d. įsakymu Nr. 5-V-963 (Vaizdo duomenų tvarkymo taisyklės):

10 punktas – „Vaizdo duomenys tvarkomi siekiant užtikrinti: 10.1. asmenų teisių ir laisvių apsaugą; 10.2. viešąją tvarką ir visuomenės saugumą; 10.3. nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevenciją, atskleidimą ir tyrimą; 10.4. asmenų gyvybės ir sveikatos apsaugą, fizinį ir psichologinį neliečiamumą; 10.5. saugų eismą; 10.6. policijos įstaigų pastatų (patalpų), teritorijų ir jose esančio materialiojo turto, įslaptintos informacijos apsaugą; 10.7. tarnybinių nusižengimų, drausmės pažeidimų tyrimą ir prevenciją“;

24 punktas – „Pareigūnas, kuriam yra išduodama mobilioji vaizdo stebėjimo priemonė, privalo: [...]; 24.3. tikrindamas transporto priemones, dokumentus, bendraudamas su asmenimis (ne vėliau kaip nuo kontakto pradžios iki kontakto su įvykyje dalyvavusiais asmenimis pabaigos), reaguodamas į gautą pranešimą apie teisės pažeidimą (ne vėliau kaip nuo išlipimo iš tarnybinės transporto priemonės iki kontakto su įvykyje dalyvavusiais asmenimis pabaigos), dalyvaudamas bendroje operacijoje ar policinėje priemonėje (visą laiką) užtikrinti, kad mobilioji vaizdo stebėjimo priemonė būtų įjungta ir tinkamai fiksuotų vaizdo duomenis (išskyrus atvejus, kai dėl delsimo kyla pavojus pareigūno ir kitų asmenų gyvybei ar sveikatai)“;

42 punktas – „Vaizdo duomenys saugomi šiose vietose ir tokiais terminais: [...]; 3. stacionariomis vaizdo stebėjimo priemonėmis, įrengtomis policijos įstaigų pastatuose (patalpose) ir teritorijose, užfiksuoti vaizdo duomenys saugomi įrengtose duomenų saugyklose netrumpiau kaip 30 dienų, tačiau ne ilgiau kaip 60 dienų; [...].“

26. Darbo su į policijos įstaigą pristatytais asmenimis organizavimo instrukcijos, patvirtintos Lietuvos policijos generalinio komisaro 2020 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. 5-V-359 (Instrukcija):

7 punktas – „Į policijos įstaigą pristačius asmenį, įgaliotas pareigūnas privalo: [...]; 5. užregistruoti šį asmenį PRĮR modulyje, skirtame į policijos įstaigą pristatytiems, policijos areštinėse ir sulaikymo patalpose laikomiems asmenims registruoti [...]; [...]; 8. pristatytajam pasiskundus dėl sveikatos sutrikimo ar pastebėjus pristatytojo sveikatos pablogėjimą, organizuoti šio asmens medicininę apžiūrą ir pirmosios medicinos pagalbos suteikimą“;

16 punktas – „Į laikino ar ilgalaikio sulaikymo patalpas procesiniams veiksams atlikti iš policijos areštinės ar kitos kardomojo kalinimo ar laisvės atėmimo vietos pristatytas asmuo privalo būti pamaitintas arba turi būti organizuotas jo grąžinimas į policijos areštinę ar kitą kardomojo kalinimo ar laisvės atėmimo vietą, iš kurios jis buvo atvežtas, iki asmenų maitinimo joje laiko.“

27. Lietuvos kriminalinės policijos biuro viršininko 2021 m. balandžio 19 d. įsakymas Nr. 38-V-58-(1.10-38E) „Dėl į Lietuvos kriminalinės policijos biurą pristatytų asmenų maitinimo“ (Įsakymas dėl maitinimo organizavimo):

„Siekdamas, kad teisės aktuose nustatytais pagrindais ir terminais būtų užtikrintas į Lietuvos kriminalinės policijos biurą pristatytų laikinai sulaikytų asmenų ir suimtų asmenų, kai jie būna pristatyti į Lietuvos kriminalinės policijos biurą ikiteisminio tyrimo procesiniams veiksams atlikti ir negali būti organizuotas jų grąžinimas į policijos įstaigos areštinę ar kardomojo kalinimo vietą iki maitinimo jose laiko maitinimas: 1. Pavedu Lietuvos kriminalinės policijos biuro Administravimo

valdybai organizuoti maisto davinių, reikalingų pamaitinti į Lietuvos kriminalinės policijos biurą pristatytus asmenis pagal nustatytas normas, įsigijimą, saugojimą ir išdavimą.“

Tyrimo išvados

28. Skunde nurodoma, kad 2021 m. sausio 26 d. LKPB pareigūnai, pasitelkę rinktinės „Aras“ pareigūnus, sulaikė Pareiškėją. Advokato teigimu, sulaikymo ir kratų metu rinktinės „Aras“ pareigūnai prieš Pareiškėją naudojo nebūtiną ir perteklinę fizinę prievartą bei jį žemino, o visa tai matę LKPB pareigūnai nenutraukė pirmiau nurodytų rinktinės „Aras“ pareigūnų veiksmų. Be to, apie rinktinės „Aras“ pareigūnų galimai panaudotą perteklinę fizinę prievartą žinojo ir ikiteisminį tyrimą organizuojantis prokuroras, kuris taip pat nesiėmė priemonių iširti Pareiškėjo sulaikymo aplinkybių.

28.1. Dėl skundo aplinkybės, susijusios su rinktinės „Aras“ pareigūnų veiksmais (neveikimu), galimai prieš Pareiškėją panaudojant perteklinę fizinę prievartą

28.1.1. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad:

28.1.1.1. Pareiškėjas savo vardu turi registruotus tris šaunamuosius ginklus, kuriuos, tikėtina, gali nešioti (laikyti) su savimi, išmano kovinius imtynių veiksmus, yra įtariamas labai sunkios nusikalstamos veikos padarymu; įvertinę pirmiau nurodytą informaciją LKPB pareigūnai 2021 m. sausio 26 d. Pareiškėjo sulaikymo operacijai pasitelkę rinktinės „Aras“ pareigūnus; prieš sulaikydami Pareiškėją rinktinės „Aras“ pareigūnai sušuko: „Policija. Gult ant žemės“; kadangi sulaikomas asmuo iš karto nevykdė reikalavimo gultis ant žemės, pareigūnai, siekdami pašalinti Pareiškėjo galimybes pasipriešinti, išvengti policijos sulaikymo, ryšio ar kitomis priemonėmis įspėti (perspėti) bendrininkus apie jo sulaikymą ir tokiu būdu pakenkti ikiteisminio tyrimo sėkmei, jį paguldė ant žemės ir uždėjo antrankius; po sulaikymo Pareiškėjas buvo apieškotas ir nuvestas į tarnybinį automobilį; taigi sulaikant Pareiškėją buvo panaudoti koviniai imtynių veiksmai ir specialiosios priemonės – antrankiai;

28.1.1.2. Kratų ir Pareiškėjo pervežimo metu buvo naudojama specialioji priemonė – antrankiai; rinktinės „Aras“ pareigūnų teigimu, kratų metu Pareiškėjas elgėsi agresyviai, muistėsi, grasino pareigūnams, todėl antrankiai buvo naudojami, siekiant užtikrinti pareigūnų ir sulaikyto asmens saugumą bei išvengti galimo pasipriešinimo (Pareiškėjas buvo vežamas tarnybiniu automobiliu (mikroautobusu), kuris nėra specialiai pritaikytas pervežimui, jame nėra pertvarų, todėl sulaikytasis lengvai galėjo pasiekti sulaikymo grupės pareigūnų tarnybinius ir specialiosios paskirties ginklus); pareigūnų tarnybiniuose pranešimuose nurodoma, kad, Pareiškėjui pasiskundus veržiančiais antrankiais, jie būdavo patikrinami, atlaisvinami arba nuimami (kai Pareiškėjas elgėsi ramiai arba norėjo pasinaudoti tualetu), o Pareiškėjui pradėjus elgtis agresyviai, antrankiai vėl buvo uždedami, keičiant jo rankų padėtį (už nugaros arba priekyje);

28.1.1.3. 2021 m. vasario 4 d. advokatas kreipėsi į Lietuvos Respublikos generalinę prokuratūrą prašydamas įvertinti rinktinės „Aras“ pareigūnų veiksmus (neveikimą); šis advokato prašymas buvo persiųstas nagrinėti PD Imuniteto valdybai; PD Imuniteto valdybos Korupcijos tyrimų skyrius, atlikęs įvykio aplinkybių tikslinimą, sprendė, kad fizinė prievarta (koviniai imtynių veiksmai ir specialiosios priemonės – antrankiai) prieš Pareiškėją buvo panaudota esant tarnybiniam būtinumui ir vadovaujantis proporcingumo principu, todėl 2021 m. kovo 1 d. priėmė procesinį sprendimą – nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą.

28.1.2. Pagal Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio nuostatas Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. *Seimo kontrolieriai netiria ikiteisminio tyrimo pareigūnų procesinių veiksmų ir priimtų sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo.* Nagrinėjamu atveju tai reiškia, kad šioje pažymoje-ataskaitoje negali būti pateiktas prieš Pareiškėją panaudotos fizinės prievartos tarnybinės būtinybės ir atitikties proporcingumo principui vertinimas, nes Seimo kontrolieriui nėra suteikti įgaliojimai kvestionuoti PD Imuniteto valdybos Korupcijos tyrimų skyriaus 2021 m. kovo 1 d. nutarimo atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, kuriame yra

pateikiama kompetentingų institucijų pozicija pirmiau nurodytais klausimais, teisėtumą ir pagrįstumą. Pažymėtina, kad ikiteisminio tyrimo pareigūnų procesinių veiksmų ir nutarimų (šiuo atveju PD Imuniteto valdybos Korupcijos tyrimų skyriaus 2021 m. kovo 1 d. nutarimo *atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą*) teisėtumas ir pagrįstumas gali būti įvertintas tik jį ginčijant Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse nustatyta tvarka.

Atsižvelgiant į tai, kas šiame punkte išdėstyta, ir vadovaujantis Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 3 punkto ir 4 dalies nuostatomis, kuriose nustatyta, kad skundo tyrimas yra nutraukiamas, jei skundo tyrimo metu paaiškėja, jog skundo aplinkybių tyrimas nepriklauso Seimo kontrolieriaus kompetencijai, skundo dalies tyrimas dėl skundo aplinkybės, susijusios su rinktinės „Aras“ pareigūnų veiksmais (neveikimu), galimai prieš Pareiškėją panaudojant perteklinę fizinę prievartą, yra nutraukiamas.

28.2. Pagal Prokuratūros įstatyme nustatytą teisinį reglamentavimą prokuratūra yra valstybės institucija, padedanti užtikrinti teisėtumą ir teismui vykdyti teisingumą. Prokuratūra įstatymų nustatytais pagrindais ir tvarka organizuoja ikiteisminį tyrimą ir jam vadovauja, atlieka ikiteisminį tyrimą ar atskirus ikiteisminio tyrimo veiksmus, *kontroliuoja ikiteisminio tyrimo pareigūnų veiklą baudžiamajame procese*, palaiko valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose, *koordinuoja ikiteisminio tyrimo įstaigų veiksmus tiriant nusikalstamas veikas*, gina viešąjį interesą ir atlieka kitas įstatymų nustatytas funkcijas. Vykdydamas savo funkcijas prokuroras privalo *gerbti ir ginti asmens teises ir laisves*, nešališkai atlikti savo funkcijas, tinkamai ir laiku atlikti užduotis ar pavedimus, *priimti sprendimus* savarankiškai ir vienvaldiškai, vadovaudamasis įstatymais ir protingumo principu, *gerbdamas asmens teises ir laisves*, laikydamasis nekaltumo prezumpcijos, taip pat principo, kad įstatymui, valstybės institucijoms ir pareigūnams visi asmenys yra lygūs nepaisant asmens socialinės ir šeiminės padėties, pareigų, užsiėmimo, įsitikinimų, pažiūrų, kilmės, rasės, lyties, tautybės, kalbos, tikėjimo ir išsilavinimo.

Pagal Policijos įstatyme įtvirtintą teisinį reglamentavimą policijos veikla grindžiama profesinės etikos, *pagarbos žmogaus teisėms, humanizmo*, visuomenės moralės, teisėtumo, politinio neutralumo, veiklos viešumo ir konfidencialumo derinimo, tarnybinio pavaldumo, subsidarumo, taip pat prievartos naudojimo tik būtiniais atvejais ir jos panaudojimo proporcingumo principais. Tai reiškia, kad vykdydamas savo funkcijas *policijos pareigūnas privalo gerbti ir ginti žmogaus orumą*, užtikrinti ir saugoti jo teises ir laisves, *užtikrinti sulaikyto ar pristatyto į policijos įstaigą asmens teises ir teisėtus interesus*, suteikti neatidėliotiną pagalbą nukentėjusiam nuo nusikalstamos veikos, administracinio teisės pažeidimo (nusižengimo) ar bejėgiškos būklės asmeniui ir kt.

Pirmiau nurodytų teisės aktų nuostatų sisteminė analizė leidžia teigti, kad tiek prokuroras, tiek policijos pareigūnas (nagrinėjamu atveju LKPB pareigūnas / pareigūnai) privalo užtikrinti visų žmonių, įskaitant ir sulaikytų (nagrinėjamu atveju Pareiškėjo), teisių ir laisvių apsaugą, bei imtis priemonių ginti šias teises ir laisves, jei kyla įtarimas, jog jų apsauga galėjo būti pažeista.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas sulaikymo metu patyrė įvairius kūno sužalojimus, t. y., kaklinės stuburo dalies sąnarių raiščių patempimą, krūtininės dalies raiščių patempimą, apatinės nugaros dalies, dubens sumušimą (šios pažymos-ataskaitos 5.6, 9, 10.4 punktai). Dėl šių sužalojimų Pareiškėjui buvo ne kartą teikiama medicinos pagalba, t. y., kviečiamas greitosios medicinos pagalbos automobilis, organizuojamas jo pervežimas į RVUL, skiriami nuskausminamieji vaistai (šios pažymos-ataskaitos 5.6, 8.2, 9, 10.4 punktai). Tiek ikiteisminį tyrimą organizuojantis prokuroras, tiek LKPB pareigūnai pripažino, kad žinojo apie Pareiškėjo patirtus sužalojimus, tačiau nesiėmė veiksmų, siekiant apginti galimai pažeistas Pareiškėjo teises ir nustatyti, ar prieš Pareiškėją panaudota fizinė prievarta atitiko tarnybinio būtinumo kriterijų bei proporcingumo principą (šios pažymos-ataskaitos 5.6, 7 punktai).

Įvertinęs pirmiau nurodytas aplinkybes Seimo kontrolierius reiškia susirūpinimą dėl tokio prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų neveikimo užtikrinant sulaikytų asmenų (nagrinėjamu atveju Pareiškėjo) teisių ir laisvių apsaugą. Atkreiptinas dėmesys, kad tokia situacija, kai nei prokurorai, nei policijos pareigūnai nevykdo pozityvių pareigų efektyviai reaguoti į asmens sveikatos

sutrikdymą pareigūnams atliekant procesinius veiksmus, gali būti laikoma pažeidžianti EŽTK 3 straipsnį.

Atsižvelgiant į tai, kas šiame punkte konstatuota, Lietuvos Respublikos generalinei prokurorei ir LKPB viršininkui rekomenduotina imtis priemonių, kad ateityje ikiteisminį tyrimą organizuojantys prokurorai ir policijos pareigūnai nedelsiant reaguotų į informaciją apie policijos pareigūnų žinioje esančio asmens sužalojimus ir imtųsi aktyvių veiksmų, siekiant apginti galimai pažeistas asmens teises ir nustatyti, ar prieš asmenį panaudota fizinė prievarta atitiko tarnybinio būtinumo kriterijų bei proporcingumo principą.

29. Dėl skundo aplinkybės, susijusios su LKPB ir rinktinės „Aras“ pareigūnų veiksmais (neveikimu), galimai netinkamai naudojant mobiliąsias stebėjimo priemones Pareiškėjo pervežimo metu

Atkreiptinas dėmesys, kad policijos ir kartu su jais veikiantys pareigūnai pasitelkia mobiliąsias stebėjimo priemones siekdami užtikrinti asmenų teisių ir laisvių apsaugą, viešąją tvarką ir visuomenės saugumą, nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevenciją, atskleidimą ir tyrimą, asmenų gyvybės ir sveikatos apsaugą, fizinį ir psichologinį neliečiamumą, tarnybinių nusizengimų, drausmės pažeidimų tyrimą ir prevenciją. Dėl šios priežasties **teisės aktai** (šios pažymos-ataskaitos 25 punktas) **ipareigoja pareigūnus, įskaitant ir LKPB bei rinktinės „Aras“ (kuri yra Lietuvos policijos padalinys) pareigūnus, mobiliąsias stebėjimo priemones privalomai naudoti** bendraujant su asmenimis (ne vėliau kaip nuo kontakto pradžios iki kontakto su įvykyje dalyvavusiais asmenimis pabaigos), reaguojant į gautą pranešimą apie teisės pažeidimą (ne vėliau kaip nuo išlipimo iš tarnybinės transporto priemonės iki kontakto su įvykyje dalyvavusiais asmenimis pabaigos), **dalyvaujant bendroje operacijoje ar policinėje priemonėje (visą laiką), ir užtikrinti, kad mobilioji vaizdo stebėjimo priemonė būtų įjungta ir tinkamai fiksuotų vaizdo duomenis** (išskyrus atvejus, kai dėl delsimo kyla pavojus pareigūno ir kitų asmenų gyvybei ar sveikatai).

Seimo kontrolierius savo darbo praktikoje yra pastebėjęs, kad šio reikalavimo ne visada yra laikomasi, t. y., dėl techninių kliūčių ir kitų priežasčių pareigūnai vykdydami užduotis ne visada pasitelkia vaizdo fiksavimo priemones, todėl fizinės prievartos atvejai neretai lieka neužfiksuoti. Seimo kontrolieriaus nuomone, tokia teisės saugos pareigūnų praktika sudaro prielaidas žmogaus teisių pažeidimų rizikai.

Nagrinėjamu atveju LKPB ir rinktinės „Aras“ pareigūnai pripažino, kad mobiliosiomis stebėjimo priemonėmis buvo fiksuojamas tik Pareiškėjo sulaikymo momentas (šios pažymos-ataskaitos 5.2, 5.5, 6.1 punktai). Tai reiškia, kad LKPB ir rinktinės „Aras“ pareigūnai nesilaikė teisės aktuose nustatytų reikalavimų, t. y., privalomai nenaudojo mobiliųjų stebėjimo priemonių visos Pareiškėjo sulaikymo ir pervežimo operacijos metu bei neužtikrino, kad mobilioji vaizdo stebėjimo priemonė tinkamai fiksuotų vaizdo duomenis. Susiklosčiusi situacija, kai vaizdo įrašė nėra užfiksuotas Pareiškėjo pervežimas, kurio metu, pasak advokato, Pareiškėjo atžvilgiu buvo naudojama perteklinė fizinė prievarta, nesuteikia galimybių objektyviai įvertinti pareigūnų veiksmus, ir tai leidžia daryti prielaidą, kad galimai ne visais atvejais LKPB ir rinktinės „Aras“ pareigūnų vykdomų operacijų metu fizinė prievarta yra naudojama proporcingai, paisant tarptautinių žmogaus teisių standartų.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad skundo dalis dėl skundo aplinkybės, susijusios su LKPB ir rinktinės „Aras“ pareigūnų veiksmais (neveikimu), galimai netinkamai naudojant mobiliąsias stebėjimo priemones Pareiškėjo pervežimo metu, yra pagrįsta.

Siekiant ateityje išvengti panašių situacijų, generaliniam komisariui ir LKPB viršininkui rekomenduotina imtis priemonių, kad ateityje pareigūnai (tiek LKPB, tiek pasitelkiami į pagalbą kitų padalinių pareigūnai) laikytųsi teisės aktų reikalavimų ir atlikdami užduotis, susijusias su galimu poreikiu panaudoti prievartos priemones, visą laiką naudotų mobiliąsias vaizdo stebėjimo priemones bei tinkamai fiksuotų vaizdo duomenis.

30. Dėl skundo aplinkybės, susijusios su LKPB ir KD pareigūnų atliktais kriminalinės žvalgybos veiksmais

30.1. Skunde nurodoma, kad 2021 m. sausio 26 d. ir 2021 m. vasario 1 d. Pareiškėjas buvo nepagrįstai ilgai laikomas LKPB patalpose, t. y., su juo buvo atliekami ne tik procesiniai veiksmai, kuriuose dalyvavo ir advokatas, bet ir buvo vykdomos galimai Pareiškėjo teises pažeidžiančios apklausos (galimai kriminalinės žvalgybos veiksmai), kurių atlikimas nebuvo fiksuojamas oficialiuose dokumentuose ir kuriuose nebuvo sudarytos galimybės dalyvauti Pareiškėjo gynėjui. Advokatas pažymi, kad 2021 m. vasario 1 d. pirmiau nurodytas neoficialias Pareiškėjo apklausas vykdė ir Kalėjimų departamento pareigūnai.

30.2. Pagal KŽĮ įtvirtintą teisinį reglamentavimą (šios pažymos-ataskaitos 19 punktas) kriminaline žvalgyba laikytina kriminalinės žvalgybos subjektų (nagrinėjamu atveju LKPB ir Kalėjimų departamento Imuniteto skyriaus) veikla renkant, fiksuojant, vertinant ir panaudojant turimą informaciją apie kriminalinės žvalgybos objektus, t. y., galimai rengiamas, daromas ar padarytas nusikalstamas veikas, jas rengiančius, darančius ar padariusius asmenis, šių asmenų aktyvius veiksmus neutralizuojant kriminalinę žvalgybą, kitus su valstybės nacionaliniu saugumu susijusius įvykius ir asmenis.

Kriminalinės žvalgybos subjektai vykdydami kriminalinę žvalgybą privalo užtikrinti asmens teisių ir teisėtų interesų apsaugą, saugoti kriminalinės žvalgybos veikloje dalyvaujančių asmenų teises ir teisėtus interesus, vykdyti kriminalinę žvalgybą tik tuo atveju, kai kitais būdais neįmanoma ar sudėtinga apginti asmens ar valstybės interesus, nutraukti kriminalinės žvalgybos informacijos rinkimo būdų ir priemonių naudojimą, kai paaiškėja, kad informacija apie kriminalinės žvalgybos objektą nepasitvirtino arba kriminalinės žvalgybos uždaviniai nebus įgyvendinti, kriminalinės žvalgybos pagrindinių institucijų nustatyta tvarka fiksuoti kriminalinės žvalgybos metu gautą informaciją bei kriminalinės žvalgybos informacijos rinkimo būdų ir priemonių panaudojimą, įgyvendinti kriminalinės žvalgybos vidaus kontrolę ir užtikrinti galimybę atlikti kriminalinės žvalgybos išorės kontrolę, užtikrinti, kad visa kriminalinės žvalgybos informacija būtų renkama tik siekiant įgyvendinti kriminalinės žvalgybos uždavinius, o gauta informacija būtų naudojama pagal paskirtį KŽĮ nustatyta tvarka.

Pažymėtina, kad pagal nustatytą teisinį reglamentavimą kriminalinės žvalgybos subjektų veiksmų teisėtumą kontroliuoja *kriminalinės žvalgybos pagrindinių institucijų vadovai vidaus teisės aktuose nustatyta tvarka, prokurorai sankcionuodami KŽĮ įtvirtintus kriminalinės žvalgybos veiksmus ar atsisakydami juos sankcionuoti* bei kreipdamiesi į teismą dėl kitų kriminalinės žvalgybos veiksmų sankcionavimo, gaudami informaciją apie kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo eigą ir rezultatus, nagrinėdami asmenų skundus dėl galimai pažeistų žmogaus teisių ir laisvių.

30.3. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2021 m. sausio 26 d. Pareiškėjas į LKPB tarnybines patalpas buvo pristatytas apie 16.15 val.; Pareiškėjo apklausa, dalyvaujant advokatui, buvo pradėta tos pačios dienos 17.53 val., o baigta 18.05 val.; po šios apklausos LKPB pareigūnai su Pareiškėju atliko kriminalinės žvalgybos veiksmus, *kurie buvo sankcionuoti Vilniaus apygardos prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo skyriaus vyriausiojo prokuroro; su Pareiškėju atlikti kriminalinės žvalgybos veiksmai buvo fiksuoti protokole* (skundo aplinkybių patikrinimo vietoje metu Seimo kontrolieriaus įgaliotiems darbuotojams buvo sudaryta galimybė su šiuo dokumentu susipažinti); 2021 m. vasario 1 d. Pareiškėjas į LKPB tarnybines patalpas buvo pristatytas apie 12.10 val.; Pareiškėjui buvo įteikti dokumentai dėl skirto laikino jo nuosavybės teisių apribojimo ir surašytas tai patvirtinantis protokolas; šie procesiniai veiksmai buvo baigti tos pačios dienos 12.25 val.; pirmiau nurodytuose veiksmuose dalyvavo ir Pareiškėjo gynėjas; *po atliktų procesinių veiksmų buvo atliekami kriminalinės žvalgybos veiksmai, kuriuos sankcionavo Vilniaus apygardos prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo skyriaus vyriausiasis prokuroras; su Pareiškėju atlikti kriminalinės žvalgybos veiksmai buvo fiksuoti protokole* (skundo aplinkybių patikrinimo vietoje metu Seimo kontrolieriaus įgaliotiems darbuotojams buvo sudaryta galimybė su

šiuo dokumentu susipažinti). Šios aplinkybės leidžia teigti, kad LKPB pareigūnai kriminalinės žvalgybos veiksmus su Pareiškėju atliko gavę *Vilniaus apygardos prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo skyriaus vyriausiojo prokuroro sankciją ir atliktų kriminalinės žvalgybos veiksmų rezultatus fiksavo protokoluose*, kaip tai nustatyta teisės aktuose.

30.4. Skundo tyrimo metu taip pat nustatyta, kad 2021 m. vasario 1 d. po procesinių veiksmų atlikimo, t. y., išvykus gynėjui, su Pareiškėju bendravo ir Kalėjimų departamento Imuniteto skyriaus pareigūnas, kuris atliko kriminalinės žvalgybos veiksmus; pasak Kalėjimo departamento pareigūnų, su Pareiškėju buvo kalbama apie jo artimuosius, dirbančius bausmių vykdymo sistemoje, ir apie situaciją, jei Pareiškėjo suėmimas būtų vykdomas Vilniaus pataisos namuose, siekiant įvertinti grėsmes, galinčias kilti Pareiškėjui, jo artimiesiems bei atliekamiems tyrimams; bendraujama buvo darbo dienos metu ir pokalbis truko ne ilgiau nei 5 minutes, šis pokalbis protokoluojamas nebuvo (šios pažymos-ataskaitos 11 punktą).

Kalėjimo departamento pareigūnai Seimo kontrolieriui negalėjo paaiškinti, kokio kompetentingo subjekto sprendimu (t. y., kriminalinės žvalgybos pagrindinės institucijos vadovo ar kito kompetentingo subjekto pavedimu, prokuroro sankcija ar teismo nutartimi) vadovaujantis vykdė kriminalinės žvalgybos veiksmus (Pareiškėjo apklausą) ir kokių priemonių ėmėsi, kad būtų užtikrinta Pareiškėjo teisių ir teisėtų interesų apsauga. Be to, pareigūnai pripažino, kad nevykdė KŽĮ įtvirtintos pareigos fiksuoti kriminalinės žvalgybos metu iš Pareiškėjo gautą informaciją ir šios informacijos rinkimo būdų bei priemonių panaudojimą. Skundo tyrimo metu negauta duomenų ir apie tai, kad teisės aktų nustatyta tvarka būtų įgyvendinta su Pareiškėju atliktų kriminalinės žvalgybos veiksmų kontrolė. Šios aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad 2021 m. vasario 1 d. Kalėjimų departamento pareigūnai su Pareiškėju atliko kriminalinės žvalgybos veiksmus neturėdami teisės aktuose nustatyto kompetentingo subjekto leidimo (sankcijos) tokius veiksmus atlikti.

Atsižvelgiant į tai, kas konstatuota, Kalėjimų departamento direktoriui, kaip kriminalinės žvalgybos pagrindinės institucijos vadovui, rekomenduotina inicijuoti kriminalinės žvalgybos vidaus kontrolę ir, išsiaiškinus priežastis, dėl kurių Kalėjimų departamento Imuniteto skyriaus pareigūnams 2021 m. vasario 1 d. apklausiant Pareiškėją nebuvo laikomasi teisės aktų reikalavimų, priimti sprendimus pagal kompetenciją bei imtis priemonių, kad ateityje Kalėjimų departamento Imuniteto skyriaus pareigūnai kriminalinės žvalgybos veiksmus atliktų tik griežtai laikantis KŽĮ ir kituose teisės aktuose nustatytų procedūrų.

31. Dėl skundo aplinkybės, susijusios su LKPB pareigūnų veiksmais (neveikimu), galimai neužtikrinant tinkamo Pareiškėjo maitinimo

31.1. Advokatas skunde teigia, kad 2021 m. sausio 26 d. Pareiškėjui nebuvo užtikrintas tinkamas maitinimas (apimantis ir galimybę atsigerti).

31.2. LKPB pareigūnai pripažįsta, kad tiesioginio teisinio reglamentavimo, kuris įtvirtintų laikinai sulaikytų asmenų maitinimo (apimančio ir galimybę atsigerti) organizavimo taisyklės nėra. Dėl šios priežasties jie savo veikloje pagal analogiją vadovaujasi Areštinių vidaus tvarkos taisyklių ir Instrukcijos nuostatomis.

Pagal Areštinių vidaus tvarkos taisyklėse įtvirtintą teisinį reglamentavimą areštantai privalo būti maitinami šiltu maistu, atitinkančiu Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatytas fiziologines mitybos normas, tris kartus per dieną ne ilgesniais nei septynių valandų intervalais (išskyrus miegui skirtą laiką). *Pareiga rūpintis areštanto tinkamu maitinimu, o kartu ir galimybėmis atsigerti, tenka tiems pareigūnams, kurių žinoje jis yra*. Atkreiptinas dėmesys, kad areštanto tinkamu maitinimu ir galimybėmis atsigerti turi būti pasirūpinta ir jo pervežimo iš vienos vietos į kitą metu.

Instrukcijoje yra įtvirtintos labai panašios asmenų, esančių policijos pareigūnų žinioje, maitinimo (apimančio ir galimybę atsigerti) organizavimo taisyklės, t. y., asmenys turi būti maitinami tris kartus per dieną ne ilgesniais nei septynių valandų intervalais (išskyrus miegui skirtą laiką). Šiuo atveju maitinimo intervalai skaičiuojami nuo faktinio asmens sulaikymo momento. Instrukcijoje

papildomai nustatyta, kad tais atvejais, kai nėra galimybės užsakyti maisto iš maitinimo paslaugas užtikrinančios įmonės, asmeniui yra išduodamas sauso maisto davinys.

31.3. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2021 m. sausio 26 d. Pareiškėjas buvo sulaikytas 6.34 val.; nuo sulaikymo momento iki 16.15 val. buvo atliekami procesiniai veiksmai, t. y., keliose skirtingose vietose buvo atliekamos kratos, kuriose dalyvavo ir Pareiškėjas, todėl pirmiau nurodytomis valandomis jis buvo pervežamas iš vienos kratos vietos į kitą; 16.15 val. Pareiškėjas buvo pristatytas į LKPB patalpas. Duomenų, kad nuo Pareiškėjo sulaikymo momento iki jo pristatymo į LKPB patalpas pareigūnai, kurių žinioje buvo Pareiškėjas, būtų ėmęsi priemonių organizuoti jo maitinimą ar sudarę galimybę atsigerti, gauta nebuvo. Todėl darytina išvada, kad LKPB pareigūnai beveik dešimt valandų nesirūpino Pareiškėjo maitinimu (apimančiu ir galimybe atsigerti), nors turėjo teisės aktuose įtvirtintą pareigą užtikrinti jo maitinimą (ir sudaryti sąlygas atsigerti) ne ilgesniais nei septynių valandų intervalais.

Seimo kontrolieriaus nuomone, tokie LKPB pareigūnų veiksmai (neveikimas), kai asmeniui nėra užtikrinamas tinkamas ir savalaikis maitinimas, šiuo konkrečiu atveju – Pareiškėjui beveik dešimt valandų nesudaroma galimybė pavalgyti ir atsigerti, gali būti laikomi kankinimu ir nežmonišku elgesiu, prieštaraujančiu EŽTK 3 straipsniui.

31.4. Skundo tyrimo metu nustatyta ir tai, kad Pareiškėjas LKPB patalpose buvo laikomas nuo 2021 m. sausio 26 d. 16.15 val. iki 2021 m. sausio 27 d. 2.14 val. Pasak LKPB pareigūnų, šiomis valandomis Pareiškėjas gėrė vandenį ir karštuosius gėrimus (kavą, arbatą), jam buvo siūloma pavalgyti, tačiau Pareiškėjas maisto atsisakė.

Seimo kontrolieriui nebuvo pateikti šiuos pareigūnų teiginius patvirtinantys dokumentai (vaizdo medžiaga). Todėl nėra galimybės objektyviai nustatyti, ar šie teiginiai atitinka tikrovę ir LKPB pareigūnai tinkamai vykdė teisės aktuose įtvirtintą pareigą užtikrinti jų žinioje LKPB patalpose esančio asmens (šiuo atveju Pareiškėjo) tinkamą maitinimą (apimantį ir galimybę atsigerti)?

31.5. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad skundo dalis dėl skundo aplinkybės, susijusios su LKPB pareigūnų veiksmais (neveikimu), galimai neužtikrinant tinkamo Pareiškėjo maitinimo ir nesudarant sąlygų jam atsigerti, yra pagrįsta.

32. Dėl asmenų, pristatytų apklausai į LKPB, registravimo ir atliekamų veiksmų su įtariamuoju fiksavimu

32.1. EŽTK 3 straipsnyje įtvirtinta, kad niekas negali būti kankinamas, su niekuo neturi būti žiauriai, nežmoniška ar žeminant jo orumą elgiamasi, ar jis baudžiamas.

Konvencijos 2 straipsnyje priverstinis dingimas apibrėžiamas kaip suėmimas, sulaikymas, pagrobimas ar kitoks laisvės atėmimas, vykdomi valstybės atstovų arba asmenų ar asmenų grupių, veikiančių valstybės leidimu, palaikymu ar pritarimu, kai atsisakoma pripažinti laisvės atėmimą ar slepiamas dingusio asmens likimas ar buvimo vieta, ir dėl to toks asmuo nebeginamas įstatymų.

PD 2021 m. gegužės 27 d. rašte (šios pažymos-ataskaitos 12.2 punktas) nurodė, kad LKPB pareigūnai savo veikloje vadovaujasi Instrukcija, kurioje nustatyta, kad pristačius asmenį į policijos įstaigą, įgaliotas pareigūnas privalo, be kita ko, užregistruoti šį asmenį Policijos registruojamų įvykių registro modulyje, skirtame į policijos įstaigą pristatytiems, policijos areštines ir sulaikymo patalpose laikomiems asmenims registruoti (7.5. papunktis; šios pažymos-ataskaitos 26 punktas).

Pagal Rekomendacijų 21-22 punktus informacija, gauta atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus, fiksuojama kriminalinės žvalgybos subjektui nusprendus baudžiamajame procese panaudoti informaciją, gautą atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus (paprastai surašomas kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo protokolas, kuriame išdėstoma tik ikiteisminiam tyrimui reikšminga informacija).

Europos komiteto prieš kankinimą ir kitokį žiaurių, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą (toliau vadinama ir – CPT) nuomone, viena pagrindinių asmens, kurio laisvė apribota, apsaugos priemonių yra *išsamus* duomenų apie visus asmens laisvės apribojimo aspektus bei veiksmus, kurių buvo imtasi (pvz., kada asmeniui atimta laisvė ir šios priemonės taikymo priežastys,

kada pranešta apie teises, kokie buvo sužalojimo požymiai, kada sulaikytasis perkeltas arba paleistas, ir pan.), pildymas ([CPT/Inf (92) 3] 40 p.).

Tarptautiniai ekspertai rekomenduoja asmens laikymo policijos patalpose datą ir laiką žymėti tiksliai, minučių tikslumu, neapvalinant iki penkių ar dešimties minučių (Asociacijos prieš kankinimą (*angl. APT*) 2013 m. leidinys „Stebėseną policijos areštiniėje – praktinis vadovas“ (*angl. Monitoring Police Custody – a practical guide* (2013), 50 psl.).

32.2. Patikrinimo LKPB patalpose metu nustatyta, kad:

32.2.1. nors LKPB pareigūnai savo veikloje vadovaujasi Instrukcijos nuostatomis, į LKPB patalpas ikiteisminio tyrimo apklausoms ir / ar kriminalinės žvalgybos veiksnių atlikimui atvedinami asmenys nėra registruojami;

32.2.2. atvedintų asmenų buvimo vietą ir trukmę LKPB patalpose iš dalies galima atsekti tik pagal šių asmenų apklausos protokolus bei kriminalinės žvalgybos dokumentus, kurie pildomi ne visuomet, o sprendimą dėl atitinkamų dokumentų pildymo LKPB pareigūnai priima savo nuožiūra, įvertinę atitinkamų kriminalinės žvalgybos veiksnių atlikimo metu surinktą informaciją;

32.2.3. šiuo metu kitose policijos įstaigose veikiančiam Policijos registruojamų įvykių registruui analogiškas duomenų bazės modelis, kuriame būtų galima registruoti į LKPB patalpas pristatomus asmenis, nėra sukurtas, o veikiančiu Policijos registruojamų įvykių registru LKPB nesinaudoja.

32.3. Konstatuotina, kad nors LKPB pareigūnai savo veikloje vadovaujasi Instrukcijos nuostatomis, į LKPB patalpas pristatomi asmenys nėra registruojami, o remiantis Rekomendacijų nuostatomis, ar kriminalinės žvalgybos veiksmai ir jų metu gauta informacija yra fiksuojama vidaus dokumentuose kiekvienu atskiru atveju vertina ir sprendimą priima veiksmus atliekantis pareigūnas, dėl ko gali susidaryti situacijos, kai į LKPB patalpas pristatytų asmenų buvimo vieta ir / ar su jais atlikti kriminalinės žvalgybos veiksmai nėra žinomi, taip sudarant prielaidas pažeisti EŽTK 3 straipsnio bei Konvencijos prieš kankinimą ir Konvencijos nuostatas.

32.4. Apibendrinę patikrinimų metu nustatytas aplinkybes, susijusias su į LKPB patalpas pristatomų asmenų žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimu, ir atsižvelgęs į pirmiau nurodytą teisinę reguliavimą, tarptautinius standartus žmogaus teisių srityje bei įvertinęs tai, kad į LKPB patalpas pristatomi asmenys nėra registruojami, o dėl kriminalinės žvalgybos veiksnių fiksavimo ypatybių gali susidaryti situacijos, kai į LKPB patalpas pristatytų asmenų buvimo vieta ir / ar su jais atlikti kriminalinės žvalgybos veiksmai nėra žinomi, Seimo kontrolierius prieina prie išvados, kad patikrinimo metu nustatytos faktinės aplinkybės (šios pažymos-ataskaitos 32.2 punktas) sudaro prielaidas pažeisti Konvencijos nuostatas.

33. Dėl apklausos ir kriminalinės žvalgybos veiksnių atlikimo vietos įrengimo ir asmenų, su kuriais atliekami kriminalinės žvalgybos veiksmai, aprūpinimo maistu

33.1. Kaip jau minėta, EŽTK 3 straipsnyje įtvirtinta, kad niekas negali būti kankinamas, su niekuo neturi būti žiauriai, nežmoniška ar žeminant jo orumą elgiamasi, ar jis baudžiamas. EŽTK 6 straipsnyje įtvirtintas minimalus kiekvienas nusikaltimo padarymu kaltinamo asmens teisių rinkinys be kita ko, apimantis: teisę būti skubiai ir išsamiai jam suprantama kalba informuotam apie pateikiamo jam kaltinimo pobūdį ir pagrindą; teisę turėti pakankamai laiko ir galimybių pasirengti savo gynybai; teisę gintis pačiam arba padedamam savo paties pasirinkto gynėjo arba, jei neturi pakankamai lėšų gynėjui atsilyginti ir, kai tai reikalinga teisingumo interesams, nemokamai gauti advokato pagalbą.

Konvencijos prieš kankinimą 2 straipsnyje nustatyta, kad kiekviena valstybė, šios konvencijos šalis, imasi veiksmingų įstatymų leidybos, administracinių, teisminių arba kitų priemonių, kad būtų užkirstas kelias kankinimo veiksniams bet kurioje jos jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje, o 15 šios konvencijos straipsnyje įtvirtinta, jog valstybės užtikrina, kad bet koks pareiškimas, kuris, kaip nustatyta, buvo išgautas kankinant, negali būti laikomas įrodymu jokiam teismo procese, išskyrus atvejus, kai jis panaudojamas prieš asmenį, kaltinamą kankinimu,

kaip įrodymas, kad tas pareiškimas buvo padarytas.

Vadovaujantis LKPB nuostatų 1 punktu, LKPB yra specializuota policijos įstaiga, kurios paskirtis yra apsaugoti visuomenės interesus nuo nusikalstamo poveikio užkardant, atskleidžiant ir tiriant nusikalstamas veikas.

PD 2021 m. gegužės 27 d. rašte (šios pažymos-ataskaitos 12.1 punktas) nurodoma, kad LKPB patalpų įrengimui taip pat taikomi Patalpų reikalavimai, kurių 2 punkte numatyta, kad specializuotos policijos įstaigos (taigi ir LKPB) vadovaujasi minėtais Patalpų reikalavimais, o specialiųjų funkcijų vykdymui užtikrinti gali būti projektuojamos ir kitos patalpos, konkrečiu atveju pagrindžiant papildomų patalpų ir jų dydžio poreikį. Šio dokumento 31.3 papunktyje įtvirtinta, kad policijos įstaigose turi būti įrengta vaizdo stebėjimo sistema ir sistema, skirta darbuotojams (interesantams), kurie lankosi pastate ar konkrečioje patalpoje, atpažinti ir kontroliuoti, laikui, kurį jie ten būna, fiksuoti. Patalpų reikalavimų 31.5 papunktyje taip pat numatyta, jog, šalia laikino sulaikymo patalpų įrengiamos sulaikytų ar pristatytų į policijos įstaigą asmenų apklausos ir atpažinimo patalpos, o sanitariniai mazgai asmenims su negalia įrengiami šalia besikreipiančių į policijos įstaigą asmenų laukiamojo.

PD Seimo kontrolieriui nepateikė duomenų, kad LKPB patalpų įrengimui būtų taikomi kiti, viešai neskelbiami, teisės aktai, todėl laikytina, jog šios patalpos turi atitikti Reikalavimus. Pagal Reikalavimų 35 punktą, apklausos kambariuose stalas ir kėdės pritvirtinami prie grindų, taip pat, bent viename apklausos kambaryje turi būti įrengta stiklinė pertvara (iš vienos pusės permatoma, iš kitos ne), kad būtų galima atlikti atpažinimą teisėtvarkos pažeidėjui nematant atpažįstančiojo. Reikalavimų 27 punkte nustatyta, jog operatyvaus valdymo padalinio pamainos pareigūnų darbo kambaryje turi būti ir pirmosios medicinos pagalbos priemonės.

Pagal Instrukcijos 7.8. papunktį, į policijos įstaigą pristatytam asmeniui pasiskundus dėl sveikatos sutrikimo ar pastebėjus pristatytojo sveikatos pablogėjimą, pareigūnai privalo organizuoti šio asmens medicininę apžiūrą ir pirmosios medicinos pagalbos suteikimą. Instrukcijoje taip pat įtvirtinta, kad į laikino ar ilgalaikio sulaikymo patalpas procesiniams veiksams atlikti iš policijos areštinės ar kitos kardomojo kalnimo ar laisvės atėmimo vietos pristatytas asmuo privalo būti pamaitintas arba turi būti organizuotas jo grąžinimas į policijos areštinę ar kitą kardomojo kalnimo ar laisvės atėmimo vietą, iš kurios jis buvo atvežtas, iki asmenų maitinimo joje laiko bei numatyta, jog asmens maitinimo intervalai, išskyrus miegui skirtą laiką, neturi viršyti 7 val., o neesant galimybės užsakyti maisto iš maitinimo paslaugas užtikrinančios įmonės, jam išduodamas sauso maisto davynys (15.2., 15.3., 16 punktai; šios pažymos-ataskaitos 26 punktas).

Vaizdo duomenų tvarkymo taisyklėse nustatyta, kad priklausomai nuo duomenų tvarkymo tikslo ir vaizdo stebėjimo vietos, vaizdo stebėjimas gali būti vykdomas fiksuojant tik vaizdo arba vaizdo ir garso duomenis. Siekiant užtikrinti šių taisyklių tikslus, apklausos kambariuose, tarnybinėse transporto priemonėse, taip pat mobiliosiomis vaizdo stebėjimo priemonėmis vaizdo stebėjimas vykdomas fiksuojant vaizdą ir garsą, o stacionariomis vaizdo stebėjimo priemonėmis, įrengtomis policijos įstaigų pastatuose (patalpose) ir teritorijose, užfiksuoti vaizdo duomenys saugomi įrengtose duomenų saugyklose (netrumpiau kaip 30 dienų).

Seimo kontrolierius ataskaitose ne kartą yra atkreipęs dėmesį, jog tam, kad būtų užtikrinamos tinkamos laikymo sąlygos, nepakanka vien tik įrengti patalpose vėdinimo sistemą, ji turi veikti tinkamai. Todėl tais atvejais, kai patalpose juntami nemalonūs kvapai, gyno oro stygius, ventiliacijos sistema negali būti laikoma tinkamai veikiančia (2020 m. gegužės 21 d. „Ataskaita dėl žmogaus teisių padėties Alytaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Varėnos ir Lazdijų rajonų bei Birštono komisariatuose“).

CPT atkreipia dėmesį į būtinybę sulaikytiems asmenims užtikrinti galimybę nuolat be didelių pastangų kontaktuoti su nuovados personalu ([CPT/Inf 2002 (15)] 48 p.) bei gauti reikiamą medicinos pagalbą ([CPT/Inf (97) 10] 26 p.). Apklausos kambariai turi būti tinkamai apšviesti, šildomi ir vėdinami, spalvų gama turi būti neutrali; juose neturi būti jokių daiktų, kuriais gali būti grasinama ar mušama (lazdų, šluotų rankenų, laidų gabalų ir pan.); visi apklausos dalyviai turi sėdėti

ant vienodos rūšies ir patogumo kėdžių, o apklausą atliekantis pareigūnas neturi būti dominuojančioje (aukštesnėje) padėtyje prieš įtariamąjį ar per daug toli nuo jo ([CPT/Inf 2002(15)] 37–39 p.). Apklausos policijoje elektroninis įrašymas yra apsaugos nuo netinkamo elgesio sulaikytųjų atžvilgiu priemonė, todėl turi būti užtikrintas apklausų garso ir vaizdo įrašymas ([CPT/Inf 2018 (2)] 24 p., [CPT/Inf 2014 18], 24 p., [CPT/Inf 92(3)] 39 p.).

33.2. Patikrinimo metu nustatyta, kad:

33.2.1. LKPB patalpose laikino sulaikymo patalpų nėra, nes, LKPB vadovybės bei pareigūnų teigimu, tam nėra poreikio. Asmenys į LKPB patalpas pristatomi tik ikiteisminio tyrimo veiksmams (apklausai) ir / arba kriminalinės žvalgybos veiksmams atlikti;

33.2.2. LKPB pastate yra įrengti trys apklausos kambariai. Dviejuose iš jų įrengta vaizdo stebėjimo sistema; tarp šių, stebimų, apklausos kambarių taip pat yra įrengta atskira atpažinimui ir vaizdo stebėjimo valdymui skirta patalpa, kuri nuo abiejų apklausos kambarių yra atskirta specialia dvipusio stiklo pertvara (iš vienos pusės permatoma, iš kitos ne). Trečiasis apklausos kambarys nei vaizdo stebėjimo kameromis, nei kitomis priemonėmis nėra stebimas;

33.2.3. visuose apklausos kambariuose yra po stalą ir tris kėdes, dvi iš jų (skirtos apklausiamiesiems asmenims) yra pritvirtintos prie grindų, kitoje stalo pusėje esanti kėdė prie grindų pritvirtinta nėra, taip pat skiriasi ir skirtingose stalo pusėse esančių kėdžių rūšys ir patogumas;

33.2.4. visos apklausos patalpos yra neutralios spalvos, tinkamai apšviestos, šildomos, įrengta vėdinimo (rekuperacijos) sistema, tačiau LKPB vadovybės ir pareigūnų teigimu, šių patalpų vėdinimas nėra pakankamas, todėl pareigūnai atliekamų ikiteisminio tyrimo ir / ar kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimui renkasi savo asmeninius kabinetus;

33.2.5. pareigūnui priėmus sprendimą ikiteisminio tyrimo apklausą ar kriminalinės žvalgybos veiksmus atlikti savo darbo kabinete susiduriama tiek su į LKPB pristatytų asmenų teisių, tiek su pačių pareigūnų teisės į tinkamas darbo sąlygas užtikrinimo problemomis:

33.2.5.1. pareigūnų darbo kabinetų įrengimas neatitinka teisės aktuose įtvirtintų reikalavimų apklausos kambarių įrengimui (baldai nėra pritvirtinti prie grindų, kabinetuose apstu su apklausos ar kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimu nesusijusių daiktų, kurie konkrečiomis situacijomis gali kelti pavojų asmenų sveikatai);

33.2.5.2. pareigūnų kabinetuose, kuriuose atliekamos apklausos, esama dokumentų, nesusijusių su konkrečia byla;

33.2.5.3. nei kabinetų viduje, nei šalia jų esantis koridorius nėra filmuojamas, todėl kabinetuose atliekami pareigūnų veiksmai bei asmens elgesys nėra fiksuojamas;

33.2.5.4. šalia pareigūnų kabinetų nėra atskiros konfidencialiam asmens ir jo advokato pokalbiui tinkamos patalpos, todėl dažnu atveju į LKPB patalpas pristatyti asmenys su savo gynėjais tariai tiesiog koridoriuje ir / ar fojė, kurioje nuolat vaikšto kiti asmenys;

33.2.6. vizitų metų LKPB pareigūnai nurodė, kad užtrukus ikiteisminės apklausos ir / ar kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimui, į LKPB patalpas pristatytų asmenų maitinimo organizavimas centralizuotai organizuojamas nebuvo. Maistu pasirūpindavo patys pareigūnai, kartais maistą šiems asmenims pirkdami ir iš savo asmeninių lėšų.

33.2.7. pristatytajam pasiskundus dėl sveikatos sutrikimo arba pastebėjus asmens sveikatos būklės pablogėjimą, organizuojama asmens medicinos apžiūra ir pirmosios pagalbos teikimas, prireikus kviečiama greitoji medicinos pagalba. Vis dėlto, nei apklausos kambariuose, nei pareigūnų kabinetuose, kuriuose įprastai vykdomos asmenų apklausos, nebuvo pirmosios medicinos pagalbos rinkinių;

33.2.8. visuose LKPB higienos patalpose, kuriose, pareigūnų teigimu, lankosi apklausiami asmenys ir / arba asmenys su kuriais atliekami kriminalinės žvalgybos veiksmai, buvo švaru, santechniniai įrenginiai, praustuvės buvo švarūs, tvarkingi, sanitarinė įranga veikė tinkamai; užtikrinamas jais besinaudojančių asmenų privatumas, tačiau nei vienas kalbintas LKPB pareigūnas, tarp kurių, be kita ko, ir vadovybė, negalėjo pasakyti bei parodyti, kur yra asmenų su negalia poreikiams pritaikytos higienos patalpos.

33.3. Konstatuotina, kad iki Įstaigos pareigūnų vizito į LKPB patalpas pristatytų asmenų maitinimo organizavimo klausimas nebuvo sprendžiamas, LKPB apklausos kambariuose neužtikrinamas tinkamas vėdinimas, dėl to pareigūnai ikiteisminio tyrimo ir / ar kriminalinės žvalgybos veiksnių atlikimui renkasi savo darbo kabinetus, taip ne tik pablogindami savo darbo sąlygas, bei tam tikrais atvejais rizikuodami atskleisti konfidencialią informaciją ir pažeisdami į policijos įstaigą pristatytų asmenų apklausai taikomus reikalavimus, bet ir sudarydami prielaidas pažeisti EŽTK 3 straipsnio nuostatas, policijos veiklos principus.

33.4. Apibendrinęs patikrinimų metu nustatytas aplinkybes, susijusias su į LKPB patalpas pristatomų asmenų žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimu, ir atsižvelgęs į pirmiau nurodytą teisinį reguliavimą, tarptautinius standartus žmogaus teisių srityje bei įvertinęs tai, kad į LKPB patalpas pristatytų asmenų maitinimo organizavimo klausimas iki Įstaigos pareigūnų vizito nebuvo reglamentuotas, o apklausos kambariuose neužtikrinamas tinkamas vėdinimas, dėl ko ikiteisminio tyrimo ir / ar kriminalinės žvalgybos veiksmai atliekami pareigūnų darbo kabinetuose, Seimo kontrolierius prieina prie išvados, kad nagrinėjamu aspektu nėra pakankamai užtikrinamos tinkamos pareigūnų darbo sąlygos, taip pat nėra pakankamai užtikrinamos ir į LKPB patalpas pristatomų asmenų teisės, dėl to gali būti žeminamas jų žmogiškasis orumas.

33.5. Pastebėtina, kad po atlikto patikrinimo, LKPB viršininkas priėmė Įsakymą dėl maitinimo organizavimo, kuriame numatyta, kad siekiant užtikrinti į LKPB pristatytų laikinai sulaikytų asmenų ir suimtų asmenų, kai jie būna pristatyti į LKPB ikiteisminio tyrimo procesiniams veiksniams atlikti ir negali būti organizuotas jų grąžinimas į policijos įstaigos areštinę ar kardomojo kalnimo vietą iki maitinimo jose laiko, maitinimas būtų užtikrinamas šiems asmenims išduodant maisto daavinis.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

34. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X advokato Y skundo dalies dėl skundo aplinkybės, susijusios su rinktinės „Aras“ pareigūnų veiksniams (neveikimu), galimai prieš Pareiškėją panaudojant perteklinę fizinę prievartą, tyrimą nutraukti.

35. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X advokato Y skundo dalį dėl skundo aplinkybės, susijusios su LKPB ir rinktinės „Aras“ pareigūnų veiksniams (neveikimu), galimai netinkamai naudojant mobiliąsias stebėjimo priemones Pareiškėjo pervežimo metu, pripažinti pagrįsta.

36. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X advokato Y skundo dalį dėl skundo aplinkybės, susijusios su LKPB pareigūnų atliktais kriminalinės žvalgybos veiksniams, atmesti.

37. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X advokato Y skundo dalį dėl skundo aplinkybės, susijusios su KD pareigūnų atliktais kriminalinės žvalgybos veiksniams, pripažinti pagrįsta.

38. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X advokato Y skundo dalį dėl skundo aplinkybės, susijusios su LKPB pareigūnų veiksniams (neveikimu), galimai neužtikrinant tinkamo Pareiškėjo maitinimo ir nesudarant sąlygų jam atsigerti, pripažinti pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

39. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos generalinei prokurorei Nidai Grunskienei rekomenduotina imtis priemonių, kad ateityje ikiteisminį tyrimą organizuojantys prokurorai nedelsiant reaguotų į informaciją apie policijos pareigūnų žinioje esančio asmens sužalojimus ir imtūsi aktyvių veiksmų, siekiant apginti galimai pažeistas asmens teises ir nustatyti, ar prieš asmenį panaudota fizinė prievarta atitiko tarnybinio būtinumo kriterijų bei proporcingumo principą.

40. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos policijos generaliniam komisarui Renatui Požėlai ir LKPB viršininkui Rolandui Kiškiui rekomenduotina imtis priemonių, kad ateityje:

40.1. pareigūnai laikytūsi teisės aktų reikalavimų ir atlikdami užduotis, susijusias su galimu poreikiu panaudoti prievartos priemones, visą laiką naudotų mobiliąsias vaizdo stebėjimo priemones bei tinkamai fiksuotų vaizdo duomenis;

40.2. ikiteisminį tyrimą atliekantys policijos pareigūnai nedelsiant reaguotų į informaciją apie policijos pareigūnų žinioje esančio asmens sužalojimus ir imtūsi aktyvių veiksmų, siekiant nustatyti, ar prieš asmenį panaudota fizinė prievarta atitiko tarnybinio būtinumo kriterijų bei proporcingumo principą.

41. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14, 17 punktais, Kalėjų departamento direktoriui Virginijui Kulikauskui, kaip kriminalinės žvalgybos pagrindinės institucijos vadovui, rekomenduotina:

41.1. inicijuoti kriminalinės žvalgybos vidaus kontrolę, išsiaiškinti priežastis, dėl kurių Kalėjų departamento Imuniteto skyriaus pareigūnams 2021 m. vasario 1 d. apklausiant Pareiškėją nebuvo laikomasi teisės aktų reikalavimų, ir priimti sprendimus pagal kompetenciją;

41.2. imtis priemonių, kad ateityje Kalėjų departamento Imuniteto skyriaus pareigūnai kriminalinės žvalgybos veiksmus atliktų tik griežtai laikantis KŽĮ ir kituose teisės aktuose nustatytų procedūrų.

42. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19¹ straipsnio 4 dalies 7 punktu bei 6 dalimi, Lietuvos policijos generaliniam komisarui Renatui Požėlai ir Lietuvos kriminalinės policijos biuro viršininkui Rolandui Kiškiui rekomenduotina:

42.1. sukurti Policijos registruojamų įvykių registruui analogišką duomenų bazės modelį, kuriame Lietuvos kriminalinės policijos pareigūnai registruotų atvesdinamus asmenis, jų buvimo vietą ir atliekamų veiksmų trukmę;

42.2. užtikrinti, kad visi apklausos kambariuose esantys baldai atitiktų nacionalinių teisės aktų reikalavimus bei tarptautinių organizacijų rekomendacijas (šios pažymos-ataskaitos 4.1. punktas);

42.3. nedelsiant išspręsti apklausos kambarių vėdinimo problemas;

42.4. užtikrinti tinkamas apklausos ir / ar kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo sąlygas tiek į Lietuvos kriminalinės policijos biuro patalpas pristatytiems asmenimis, tiek įstaigos pareigūnams

42.5. sudaryti sąlygas (numatyti patalpas) konfidencialiam kliento ir gynėjo pokalbiui;

42.6. užtikrinti, kad Lietuvos kriminalinės policijos biuro patalpose būtų pakankamai pirmosios pagalbos rinkinių ir pareigūnai žinotų jų buvimo vietą;

42.7. užtikrinti, kad visi pareigūnai žinotų, kur yra asmenų su negalia poreikiams pritaikytos higienos patalpos.

43. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19¹ straipsnio 6 dalimi kompetentingos institucijos turi konsultuotis su Seimo kontrolieriumi dėl rekomendacijų galimų įgyvendinimo priemonių.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas